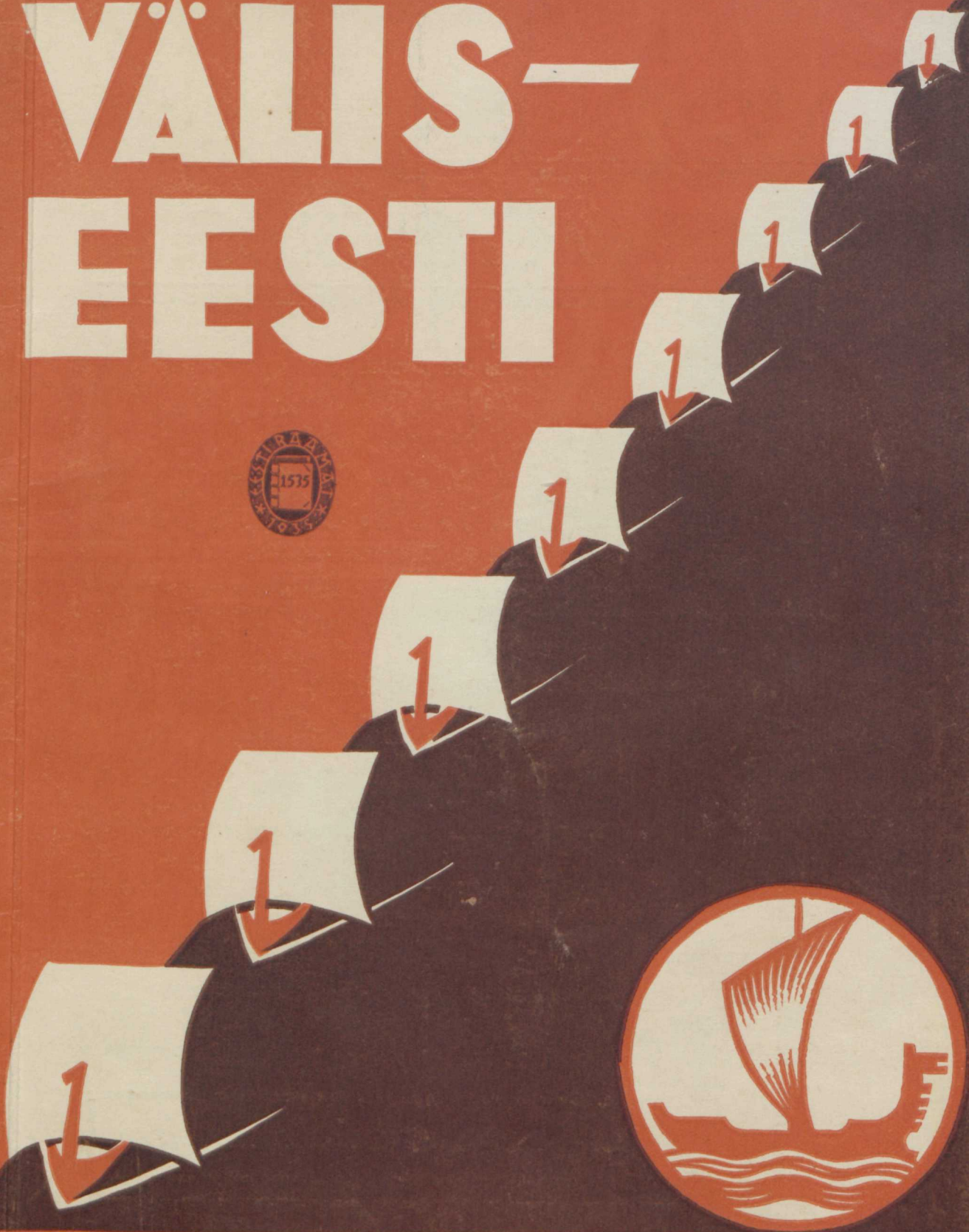

VÄLIS- EESTI

N° 3 ALMANAK 1935

MOODSA

MÖÖBLIGA

tutvuda võite alati meil ilma vähemagi
ostmise kohustusega.

A-s. A. M. Luther

Vana Posti 9. Telefon 446-16.

Väärtmetallasjade
ja märkide tehas

Roman Tavast

Meie valmistame võistlemata headuses
auhindu
kingitusesemeid ja
märke

kullast, hõbedast ja muist metallest.

Tallinn, V. Roosikrantsi 6. Telefon 452-79

Uudisalaks KROOMIMISE TÖÖD

„POLARIS“

Eesti Kinnitus-Aktsia-Selts

võtab vastu järgmisi

kinnitusi:

Tule-, murdvarguse-, veo-, väärtsaadete-, kasko- (Laevakerede) ja klaasikinnitusi. — Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad Kr. 925.000.—. Seltsi asutamisest peale on kahjutasude eest väljamakstud üldkokku kr. 4.277.710.76. Soliidne edasikinnitus! Kahjud likvideeritakse viivitamata

Juhatus asub Tallinnas, V. Viru 12.

Kõnetraat 426-66. Telegr. aadress: „Polaris“.

Osakond asub Tartus: Lihaturg nr. 7. Kõnetraat nr. 6-75.

Esindajad kõigis linnades ja maa-kohtades.

Ühistegelikkude asutuste keskpank

ESTI RAHVAPANK

asutatud 1920. a.

Tallinnas, S. Karja 19.

Telefon 425-55. Telegr. aadr.
Tallinn, Rahvapank.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.
Korrespondendid kõigis kodumaa linnades, alevites ja alevikutes.

Soodsam ostukoht väliseestlastele

on

„PÄEVALEHE“

raamatukauplused, kirjanduse- ja paberilaod.

Tallinnas, Suur Karja t. 23 ja Pikk t. 2.

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

kõiki eestikeelseid raamatuid,
maakaarte, linnaplaane ja vaatekaarte.
Riigi- seltskonnategelaste päevapilte ja postkaarte.
Kõiki Eestis ilmuvaid ajakirju ja nende peale tellimiste
vastuvõtmine.

TELLIMISTE TÄITMINE ASJATUNDLIK, KIIRE JA KORRALIK.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

Tallinn — Eesti, Pikk tän. 2, oma telefoni keskaam 428-38.

PÖLLUMAJANDUSLIK
EKSPORT O-Ü.

„OVO“

Asut. 1924. a.

TALLINN, SUUR KARJA 18

tel. 445-71 ja 447-53

— Telegr. „OVO“ —

**KANAMUNADE JA
TOORESNAHKADE
EKSPORT**

Nõudke ainult!

Tuntud

Kaubamärk

prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL

seepi

Kõrgemas headuses tua-
lettseep vistrikute, tedretäh-
tede, päikese põlendiku ja üle-
liigse higistamise vastu.

**Teeb naha siledaks ja
pehmeks.**

Müük apteekides, rohu- ja
teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldauahaga kroonitud.

Londonis suure kuldauahaga kroonitud.

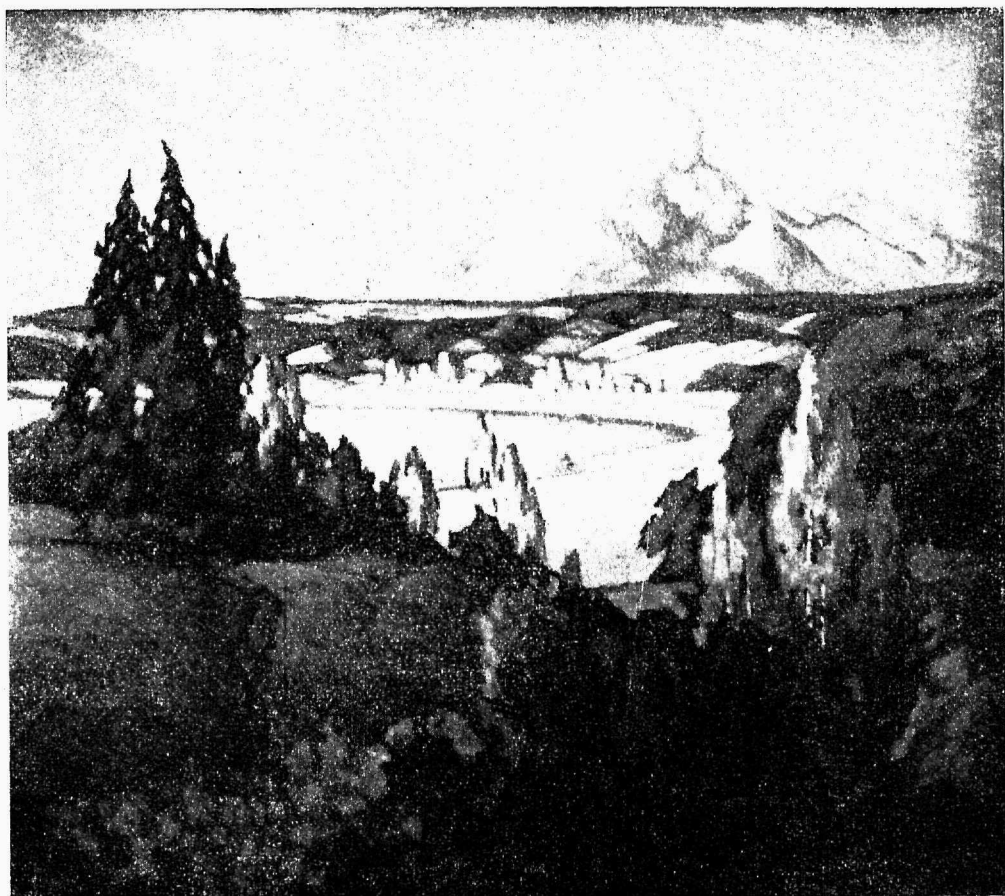
VÄLIS-EESTI

A L M A N A K

Tallinn

III

6. juuni 1935. a.

Eesti kunst.

A. Murakin: Lõuna-Eesti maastik.

Mõtted ümberrahvustamise hädaohust eestlaste peres võõrsil.

Tähelepanekuid Argentiinast. — Teine põlv rahvustub ümber sajabroisendilisel. — Rahvusliku kasvatuse vajadusest väliseesti noorsoos.

E. P—uu.

Meist eestlasist asub teatavasti väljaspool meie emakeest-maad umbes $\frac{1}{5}$ kogu meie rahvast, seepärast pole tähtsusetu pöörata rohkem tähelepanu sarnasele suurele ja laiaulatuslikule küsimusele, kui on seda meie rahvuslik ühte- ja alalhoid ning ümberrahvustamise tõkestamine.

Seda küsimust on arutatud kongressidel, Välis-Eesti päevadel, koosviibimistel jne. On arutatud olukordi suuremates väliseestlaste keskustes, nagu P.-Ameerika, Venemaa ja teised Eestile lähedased maad. Küsimus ei ole aga oma täit teravust omandanud veel hilisemates väljarändamise maades.

Nii on Argentiinas see küsimus alles täiesti elustamata ning on tõsiselt kartata, kui asi nii edasi läheb, et ühe-kahe põlve jooksul siinsete eestlaste järeltuljev sugu ei tunne ega teagi enam, mis on Eesti ja kus ta asub, rääkimata keeleoskusest.

Mul on juhus olnud liikuda kohalike eestlaste lasterikastes perekondades. Suuremas enamuses nende lapsed käivad argentiina, inglise või saksa kooles, kus õpitakse küll kõike vajalikku, kuid puudub see, mis tarviline eesti lastele, eesti noorsoole.

Kodus sageli vanemad on niivõrd koormatud oma töödega, et vaevalt suudaksid aeg-ajalt tutvustada koolikäivat last eesti ajaloo, keelega, kirjandusega, eesti keele õigekirjutusega jne. Rääkimata süstemaatilistest õppetööst, puudub paljudes perekondades isegi juhuslik selgitus koolialistele lastele. Põhjuseks on kas teadmiste või huvi puudumine asja vastu, või ka üldine loidus ja ükskõiksus.

Selle tõttu pole ime, et kuigi kodus ikkagi kõneldakse eesti keelt — koolikäivad lapsed pea eranditult mõistavad kohalikku keelt paremini. Pool päeva, mis ollakse koolis, kuuleb laps ainult võõrast keelt, ning toauksest väljudes, on laps jällegi omasuguste keskel, kus valitseb argentiina õhkkond ja keel. Paratamatult selles õhkkonnas ja neis tingimuses noorsugu argentiinaseerub.

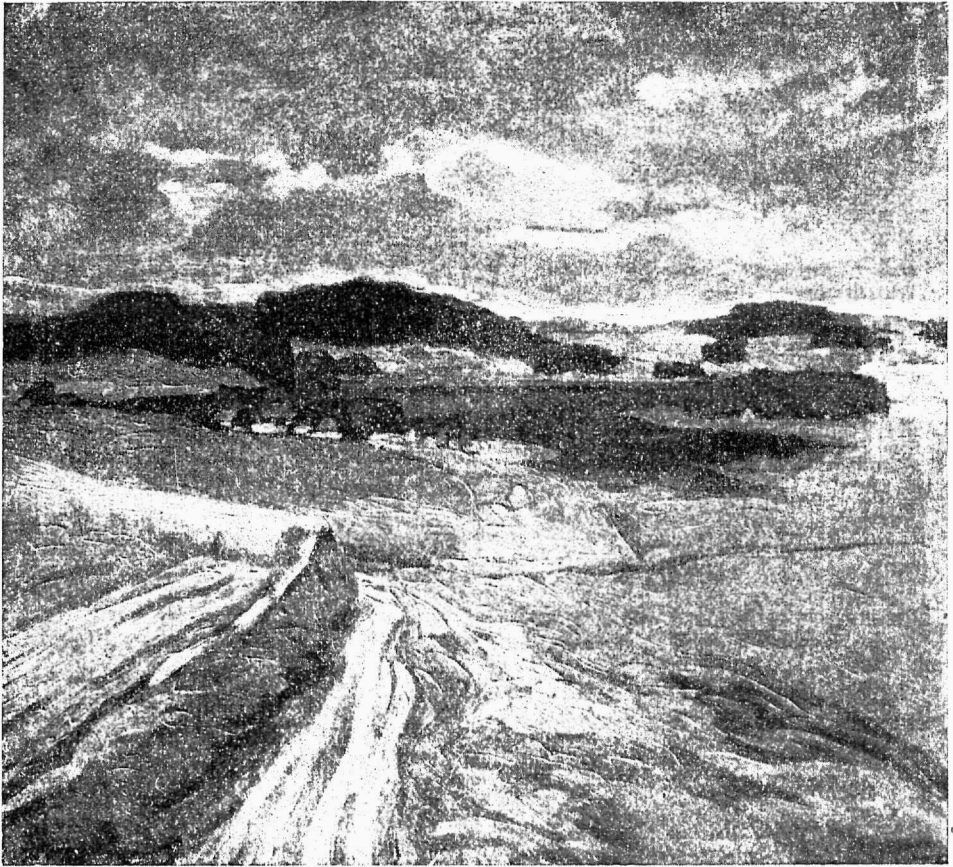
On muidugi tarviline, et õpitakse kohalikes kooles Argentiinas tarvisminevaid teadmisi ja keelt, kuid sealjuures iga tõsine eesti isa ja ema peaks ka selle eest hoolitsema, et nii, nagu nmadki, ka nendele järgnev põlv elaksid ikkagi eestlastena, ehkki võõral pinnal. Oleme uhked oma rahvusele ja hoiame oma rahvust au ja uhkusega! Vaadelgem, kuidas seda teevad teised rahvad — sakslased, inglased ning meie vennasrahvas Soomegi.

Praegu, kõnetades siin meie noori, puudub noil üldine pilt Eesti üle, kirjaoskus on vähem kui rahuldav, huvi Eesti asja vastu vähene. Loetakse kõike, kuid vähe eesti kirjandust ning lehti.

Pole ka ime, et siis sarnastes oludes pikkamööda seegi vähene huvi aina kahaneb ja kahaneb ning lõpptulemus on täieline huvi kaotus kõige vastu, mis on ühenduses Eestiga.

Kui nüüd see põlv sirgub ning omakorda ellu astub, siis — kui asi samaselt edasi kestab — pole ime, et sellest võrsuv noorus juba enam üldse Eestist midagi ei tea. Nad on juba siis 100% argentiinlased.

Asi iseenesest ei oleks nii halb ja ei saa ka ütelda, et meie siinelavate eestlaste noorpõlvel asja vastu ei jatkuks

Eesti kunst.

R. Nyman: Rõuge maastik.

ka siis huvi, kui seda nois õhutada ning äratada, kuid puudub korraldus.

Rahvusliku ühtekuuluvuse mõtteid tuleb elustada ning noorsoole tuleb hakata korraldama loenguid, kursusi, kas pühapäevakooli kaudu või mõnel muul viisil. Seal võiks anda algõpetust eesti keeles, tutvustada eesti kirjandusega, ajaloo, tänapäeva sündmustega jne. Usun, see pakuks huvi isegi vanemale põlvele, kui asja huvitavalt ja oskuslikult korraldada.

See suur töö peaks leidma algatust just kohalikus eesti seltsis, kelle üheks peamiseks ülesandeks peaks olema hoida kohalikke eestlasi kontaktis kodumaaga.

Kuuldavasti ongi seda küsimust juha seltsi juhatuses kaalutud ning loode-

tavasti suve möödudes sügisel astutakse selles suunas esimesi samme.

Suurema hooga tuleks alustada sellist noorsoo kasvatusetööd ka kõikjal mujal, kuhu on koondunud enamal arvul eestlasi. Usun, et ümberrahvustamise hädaohu suurus kõikjal on ühesugune ja sellepärast võitlus tema vastu ka ühtemoodi vajaline.

See tänuväärt ja õilis tööpõld ootab tegijaid, töötajaid ning loodame, et huvi asja vastu on suur, haarates oma arengul kaasa kõiki, kel süda tuksub oma maale, oma kodumaale, oma Eestile!

Usun, et ka Välis-Eesti Ühing vajaduse korral oma abi selleks ei keela ning tarviduse korral selleks tulutoovaid juhtnööre annab.

SEAL, KUS EESTLASE JALG LIIGUB HARVA.

Vaikne ookean ja tema saarestikud. — Tahiti — Lõunamere diadeem. — Tahiti olevik, minevik ja tulevik.

Kui Hispaania konkistadoor Balboa aastal 1513 Panama maakitsuselt nägi lõunas „suurt uut merd“, nimetas ta selle „Mar del Sud“, s. t. Lõunamereks. See nimetus on säilinud tänapäevani. Balboa kaasaegne, portugallane Magellan, tegi esimesena kindlaks, et see Lõunameri moodustab suure, laia ookeani Ameerika ja Aasia vahel. Magellan läbis aastal 1520 selle ookeani — vastuoksa oma eelkäivale sõidule üle Atlandi ookeani — ilma tormita ja ristis ta sellepärast „Mar Pacifico“, s. t. Vaikseks ookeaniks.

Vaikse ookeani üldpindala on umbes 168 miljonit ruutkilomeetrit, s. o. peaaegu pool kogu maailma veeväljast, ja võtab oma alla ligi kolmandiku maapinnast. Vaikne ookean pole siiski mitte nii vaikne, nagu leidis tema olevat Magellan, vaid tihti peale külastavad teda tugevad tormid, eriti seal, kus ta on kõige sügavam (suurim sügavus Filippiinide saarte juures umbes 9800 meetrit, ookeani keskmine sügavus 3850 meetrit). Terved saared on hävitatud keerdtuulte ja maaväringute läbi või vajunud merde.

Vaikse ookeani saared jagunevad kolme rühma, nagu näitab pilk maakaardile: Molukkide ja Filippiinide saarte vastas on Mikroneesia ehk „väikesed saared“, Uus-Guineaga liitub Melaneesia ehk „mustad saared“, kaugemal idas on Polüneesia ehk „paljud saared“. Polüneesia saared jagunevad omakorda kahte rühma — läänerühma: Tonga, Samoa, Tokelan ja Fidži, ning idarühma, mis ulatub Havaist Uus-Meremaani.

Polüneesia koosneb neljast kõrgest, vulkaanilise algupäraga saarest: Samoa, Tahiti, Havai ja Marquesas, mis võtavad kokku oma alla 5700 km.² pindala. Kõik teised saared on madalad korallisaared, mere sügavusest kasva-

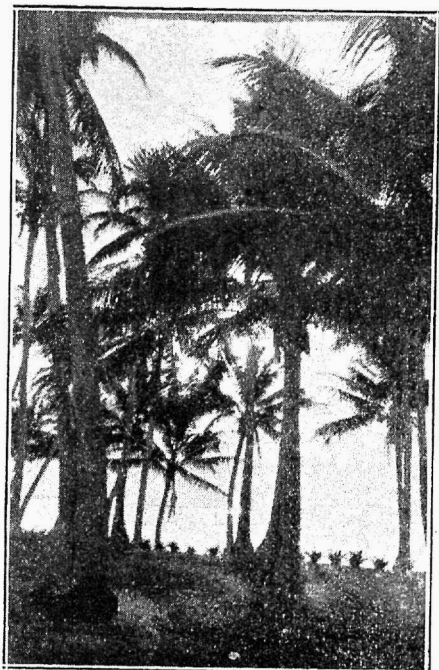
nud sõõrikujulised kaljurahnud, mille sisemine, merest eraldatud jagu nimetatakse „laguuniks“. Ajal, mil merelained murduvad karide servade vastu, lamab laguun rahulikult keskel ja pakub kindlat sadamat kõigile laevadele, mis sisse sõidavad karide vööd katkestavatest lahtistest kohtadest. Kuid ka vulkaanilise algupäraga saared, nagu Tahiti, on piiratud sarnasest karide pärjast, mis neid kaitseb merevoogude vastu.

Igäüks, kellel on olnud võimalus sõita San Franciscoost üle ekvaatori lõuna poole ja läheneda päikesetõusul Tahitile, on olnud võlutud sellest paradüülikust troopika maastikust, „diadeemist“ ja kookospalmidest, mis lõuna-ida passaatituulega kergelt kumarduvad ja tulijat vastu võtavad tervitusega „ja ora na“, s. t. „ole tervitatud.“

Tahiti asub lõuna laiuse 17. kraadil ja lääne pikkuse 151. kraadil ja moodustab naabrisaare Mooreaga Seltsi saarte lõuna-ida osa, kuna saared Raiatea, Tahaa, Huahine ja Borabora, mida nimetatakse saarteks „Tahiti tuule all“, moodustavad Seltsi saarte põhjalääne osa. Londoni Kuningliku Maadeteaduse Seltsi auks nimetas nende avastaja, inglise meresõitja James Cook, nad Seltsi saarteks — Society Islands.

Tahiti koosneb kahest saarest, mida ühendab umbes 2000 meetrit lai Taravao maakitsus; tema üldümbermõõt on 190 km., üldpindala ligi 1040 km.². Suurem saar on oma kujult peaaegu ümmargune, väiksem saar on rohkem ovaalne. Selle vulkaanilise saare kõrgeimad tipud on Orohena (2237 meetrit) ja Aorai (2065 meetrit). Peasaare lõuna osas asub 432 meetri kõrgusel merepinnast vulkaaniline järv Vaihiria. Merde voolavad lugematud ojad,

mis vihmade ajajärgul suvekuudel jaanuaris ja veebruaris — oleme ju maa lõunapoolsel poolkeral — voolavad mäest orgu, endaga kaasa kiskudes puid ja pöösaid ja kive; tähtsaim neist on Fautana, peasunduse Papeete lähedal. Papeete asub peasaare põhja-läänes ja on selle prantsuse koloonia kubernerid residentsiks ja kristliku misjonid asukohaks, samuti on ta peasadamaks oma euroopa ja ameerika kaubamajadega Quai de commerce'il. Need kaubamajad veavad välja peasjalikult koprast, kookospähkli kuivatatud tuuma (mida töötatakse ümber seebiks ja määrdõeliks), vanilli, kilpkonni ja kalima kaubana pärleid. Sisse veetakse ehituspuid moodsa majaehituse jaoks, igapäevaseid tarbeasju, nagu puuvilja- ja linast riidet, kivi- ja metallnõusid, puuvilja- ja aedviljakonserve, külmutatud liha, alkoholi jne.

Kookospalmid Tahiti rannikul.

Tahitilased on nagu kõik Polüneesia ürgelanikud inimtõug valkjaspruuni nahavärvi, pehmete mustade juuste, mustade silmade ja ilusa kehaga. Oletatakse, et polüneeslased põlvnevad malailastest ja on siia sattunud lõunaida Aasiast oma sõja- ja röövretkeil, hulk aega enne eurooplaste tulekut Lõunamererele. Tahiti lopsakas taimekasv ja mere kalarohkus andsid selle saare elanikkonnale võimaluse elada puudust tundmata. Selle tõttu neid peetakse laiskadeks ja hehilitatuteks. Ent päris tegevusetat ei ela tahitilased siiski mitte. Nad ehitavad omale bambusepuust elamuid pandamuse ehk burao katusega, sõidavad merele kalapüügile oma puust kanuudes, varustatud oadade, õngede ja võrkudega, laskuvad pärlidepüüdjatena alla voogudesse, alasti, relvastatud ainult pärlidekorvi ja noaga, uhked nagu Torero, kartmata haikalu, või kütivad mägedes sigu ja kitsesid, saare ainsaid metsloomi, kui jätta arvesse võtmata suuri rotte, kes inimestele kallale tungivad, saajajalgseid ja skorpione, kelle nõelamine on surmav. Mägedest tassivad need kanakid (polüneeslaste nimetus) tihti tsentnerrasked kandameid feis'i (metsik

banaan, mida nimetatakse ka pisang'iks ja mida keedetult tarvitatakse aedviljana) ja teisi puu- ja pöösasaadusi (leivapuuvilja, banaane, apelsine, sidruneid). Teistel jälle on kookospalmide ja vanilli istandused ja nad vahetavad vilja suurtes kaubamajades in natura, igasuguste tarbeasjade vastu; vahel aetakse äri ka rahas (tšiili ja ameerika dollarites ning prantsuse frankides). Poisid saadavad mehi. Naised teevad koduseid töid, punuvad köisi, kübaraid, korve ja matte kookospähkli kiudest, pandanusest, bambusest, suhkrupilliroost ja igasugusest rohust. Pandanusest matid etendavad kanakkide elus suurt osa ja neid tarvitati vanasti rahana: neid tarvitatakse voodiks, lauaks, tooliks, vaibaks, eesriideks, seinailustuseks jne.

Vanasti olid tahitilased nagu kõik polüneeslased inimsööjad ja paganad. Tänapäev on nad pöördunud ristiusku. Misjonäridele, kes tulid siia Põhja-Euroopast, oli „lõunarist“ heaks ennustuseks paganate pööramises ristiusku ja kogu ristiusu sümboliks.

R. Nyman:

Rannamaastik (õli).

Kuni 1793. aastani oli Seltsi saarterühma igal saarel oma pealikuvalitsus, siis läks valitsus Tahiti ja juurekuuluvate saarte üle Pomare dünastia kätte. Ajalugu tunneb nelja kuningat ja üht valitsevat kuningannat. Neist on tuntuim kuninganna Pomare IV, kes valitses aastatel 1827 kuni 1877. Tema valitsuse ajal prantslased omandasid a. 1842 Marquesas saared. Need saared on järelikult prantsuse koloonia vanim osa. Samal aastal võtsid prantslased ka protektoraadi Tahiti ja teiste Pomare dünastiale kuuluvate saarte üle oma kätte (prantsuse admiral Dupetit Thonars tegi seda sõnadega: „Toon Sulle rahu, kuninganna!“). Anneksioon järgnes alles 1880. aastal Pomare V. valitsemise ajal. Sellega lõppis Pomare sugukond valitsemast. Pomare sugukonna viimane võsu, prints Hinoi, oli suur, laiaõlaline mees, kes oli leppinud oma saatusega ja elas rahulikult ja sõbralikult Prantsuse vabariigi pensionärina.

Nagu kadus vana kuninglik dünastia, nii kaovad ka tahitilaste vanad kombed ja traditsioonid, ja varsti kaob vist ka nägus saarerahvas ise. Kuid ühegi rahva

täielikku hävinemist ei ole olemas, ükski rahvas ei kao jäljetult; kui ta nimi ja ta teod on kadunud, siis voolab ometi ta veri edasi ta vaenlaste soontes. Ei ole olemas enam tasmaantlasi, kuid on olemas Tasmaanias ja naabersaartel valgete meeste ja tasmaania naiste ühendusest tekkinud segaverelised (Friedrich Ratzel). Sama protsess leiab aset ka Tahitis.

Pärast maailmasõda tekkis pärismaailmlastest elanikkonna väljasuremise tõttu suur tööliste puudus Tahiti saarel, ning sellega on seletatav, et istandustesse, laevasõitude ja kaubavahetuse jaoks palgati suurel arvul hiinlasi. Praegu elavad Papeetes 400 prantslase ja 500 ameeriklase kõrval 4000 hiinlast. On ju teada, et hiinlane, jaapanlane ja malailane tunnevad end täiesti kodus troopika kliimas ja on selles suhtes valgest kaugelt ees. On vist kaunis selge, et Okeania tulevik kuulub kollasele rassile, kuid on ka selge, et ei Briti, ei U. S. A. ega Prantsusmaa ei anna alla ilma võitluseta. Tahiti, tänapäev veel Prantsuse oma, jääb tulevikus muidugi võitjale.

„Auslandswarte“.

AUSTRALIA KOTIMEES.

Elukutseliste hulkurite „seisus“. — Kolme liiki kotimehed. — Kuidas eestlasest sai kotimees. — Hulkumise romantika.

G. Kereman.

Igal rahval, igal riigil on oma kodanikkude seas ka selliseid rahutuid hingi, kes iialgi ühel kohal rahu ei leia, keda ei suuda kõita ei töö, perekond ega varandused. Eestlastegi seas on seesuguseid hulkureid, kuid et kodumaa piirid neile on jäänud kitsaks, siis on nad valgunud kõik laia maailma, kus on rohkem avarust, suuremaid võimalusi ja erutavamaid juhtumeid. Ühe sellise mehega tutvusin Austraalias. Oskar Kūbarsepp oli ta nimi. Kuigi kümme aastat olen elanud Austraalias, ei ole mul kunagi õnnestunud tutvuda nii hästi Austraalia „kotimeeste“ eluga, kui see võimaldus O. Kūbarsepa kaudu.

O. Kūbarsepp liigitab siinsed kotimehed kolme rühma. Esimesse rühma eraldab ta õige korralikud ja sümpaatsed mehed. Need teevad tööd ja toidavad end oma kätevaevast. Nad ainult ei armasta paigalpüsimist ja eelistavad vaheldust. Raudteel ja laevadel kasutavad nad priisõitu — oma loaga muidugi. Kui raha otsas, otsivad omale mõne

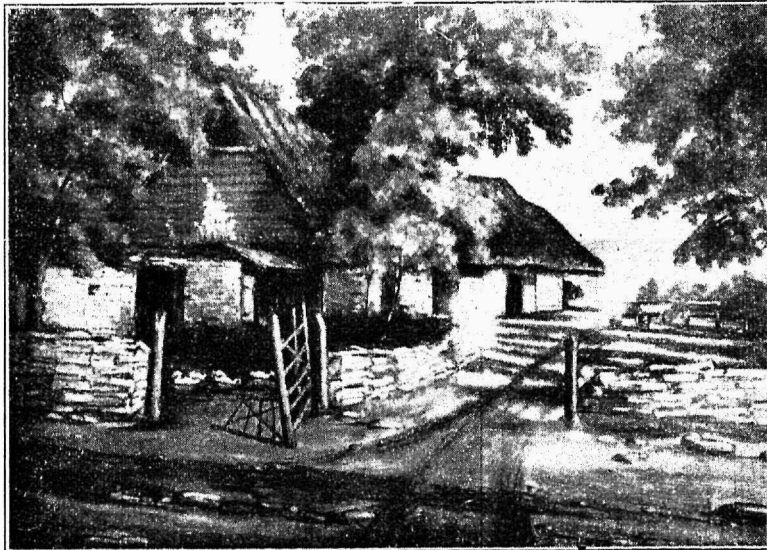
tööotsakese, kus teenivad seni, kuni arvavad mõne aja jälle muretult läbi saada. Ja pamp seljas, rändavad nad jälle muretult edasi.

Teine liik kotimehi kuulub ka veel ausate kodanikkude kilda, aga need vennad ei hooli kuigi palju tööst. Rändavad enamasti jala ja ööbivad kus juhtub. Iga kord ei õnnestu leida ulualust. Aga see ei tee muret — metsa alla tehakse tulelõke ja seal värskes õhus puhkab siis rändur. Söögipuudust ei ole karta. Maainimesed on heasüdamlikud ja kaastundlikud ning annavad hulkurile kõike, mida ta vajab — kes toitu, kes saapaid, kes riideidki. Palju see vaene kotimees siis vajabki — ainult niipalju, kui kotis jõuab kanda. Tema nõuded elu vastu on väikesed — ainult vabadust ja vaheldust!

Linnades leiavad hulkurid omale ulualust tühjades hoonetes, enamasti näituse paviljonides.

Kui tulevad vihmaajad, siis ei ole muidugi hulkumisest kuigi suurt rõõmu

Eesti kunst.

R. Neuendorf:

Rannatalus (akvarell).

ja kotimees on sunnitud omale mõneks ajaks otsima kindlamat peatuskohta kuskil linnas, kuni ilmad paranevad ja teed kuivaks muutuvad. Toitu hangivad omale siis politseijaoskonnast ja kauplustest.

Siis on veel kolmas liik kotimehi, keda teised „ausad hulkurid“ loevad omale häbiks ja nuhtluseks. Need on päris põhjaläinud tüübid, kellel igasugune aususe mõiste on kadunud ja kes harrastavad igal juhtumisel ka „pikanaipumehe“ ametit. Teised kotimehed on nendega hädas, sest oma tegudega reostavad nad kotimeeste ausat seisust! . . . Selletõttu valitseb nende vahel alaline vaen. Usaldamatus ja umbusk teeb kotimeeste elu raskeks ja selles on väga hästi teadlikud need kotimehed, kes mõtlevad homse päeva peale.

Maarahva seas vargust palju ei tunta, selle tõttu ei lukustata tihti ka uksti, kui pererahvas välja läheb. Kui siis rändaja sarnasesse majja juhtub, võib ta vabalt omale kapist toitu otsida ja kõhu täis süüa — see ei ole vargus. Kuid kelmid võtavad omaga moona ja muidki asju ka kaasa: see ei ole enam kotimeeste kodukorras!

Mitte alati ei ole kotimeestel nii hea põli olnud. Ka neil on tulnud oma „õiguste“ eest võidelda. Kui kotimeeste liikumine algas, olid inimesed tihti neile vaenulised ja ässitasid koeradki kallale. Kuid kotimehed ei kokkunud nii kergesti. Ühineti omavahel ja alustati vastuaktiooni. Algas kotimeeste võitlus kurjade inimeste vastu — kus kotimehi koheldi halvasti, seal juhtus varsti mõni tulekahi — hävis kas põllusaak või hoonedki. See aitas. Kotimeestega sõlmiti rahu ja neile oli vastutulek kindlustatud. Kui nüüd juhtubki veel vastutulematuid talunikke, siis lõikavad kotimehed nende väravaile ristimärgid, et „ametivennad“ teaksid end nendest kohtadest eemale hoida.

Oskar Kübarsepp räägib ka, kuidas temast on saanud kotimees. Selle juur oli temas kasvamas juba noores eas vanemate kodus. Perekindlikud lahkeliid peletasid ta laia maailma. Isa oli

põllumees. Et elu kodus oli kitsik, siis aina paisus tung vabaduse järgi, kuni viimaks ta pääsis Austraaliasse. Kaotades algul hingelise tasakaalu, ei hoolinudki ta palju tööst, vaid nautis elu rahaga, mis sõidust oli jäänud üle. Sellest jätkus aga ainult mõneks nädalaks ja siis tuli juba tahes-tahmata vaadata ringi töö järgi. Linnas ei olnud midagi peale hakata. Siis seadis O. K. samumud maale, kus ühe inglase lambafarmis leidis tööd jäneseküttimise alal. Seal oli juba teisigi töölisi jäneseid nottimas ja uustulnukad pidid algama kõige raskemast tööst, s. o. pidid hoidma jäneseaukude lahtikündmisel atra. See töö oli teatud määral ka elukardetav, eriti allamäge kündmisel: peremees ajab hobuse kiirele käigule ja ader teeb ootamatuid lööke, takistudes puujuurteil. Mitmel puhul lõi ader suure jõuga käest lahti ja hüppas mööda pea lähedalt. Aga vaene rändur ei hoolinudki seekord palju endast — oli pettunud elust. Kuid sellegipärast ei tulnud veel viimne tunnikene — ader rabas talle ootamatult rindu, nii et ta kaotas meelemärguse. Toibudes ronis omal jõul telki. Peremees läks hoolimatult hobustega minema ja jättis ta sinna samasse lamama, kuhu kukkus. Kolme päeva pärast võis õnnetu jänesekütt raudtejaama komberdada ja Sydneysse haiglasse sõita. Rind paranes, kuid sellest ajast peale jäi põrutuse tagajärjel pea värisema. Mingisugust kahjubaasi ei osanud ta omale siis nõuda, kuigi oli kaotanud 50% oma tervisest, kuna ta ei tunnud kohalikku töökaitset ega teadnud kellegi poole pöörduda.

Nüüd pidi O. Kübarsepp otsima omale kergemaad „otsi“, et hinge sees hoida. Esimene katse oli Sydneys vene klubis, kus ta ainult kolm päeva köögimehe ametile vastu pidas, sest pidi töötama 15—16 tundi päevas, siis varises kokku.

Järgmise köögimehe koha sai ta ühe rikka vanapreili juure, kus oli peale tema pool tosinat naisteeni jaid. Seal oli töö kergem. Kuid siin tekkisid teised hädad: vanatüdrukutele ei meeldinud

E. Kutsar: Kodutud.

sugugi, et ainuke mees nende seas neist sugugi ei hoolinud. Mees kannatas mis suutis, aga kui naiste seas juba päris põrgu lahti läks, ei aidanud muud kui põgenemine.

Veel kord katsus ta õnne köögimehena. Seekord ühe kaasmaalase-eestlase kohvikus. Aga sealgi ei olnud olukord parem kui vene klubis, ja nii lõppes varsti seegi teenistus. Siis oli aga O. K. köögimehe ametist lõplikult villand ja otsustas mujale minna oma õnne otsima. Queenslandi poole pöördusid ta pilgud, kus oli head hooajatööd — suhkrupilliroo lõikus, puuvilla noppimine, banaanide korjamine jne.

Algas jälle reis, kuid seekord merd mööda. Esimest korda proovis eesti mees oma edu kotimehena. Pistis oma seitse asja kotti, sidus koti rihmadega selga, et oleks kohe päris kotimehe moodi, ja sammus sadamasse. Seal oli Brisbane'i sõiduks valmis aurulaev „Canberra”. Tähelepanematult lipsas värske kotimees laevale, sest pileti ostmiseks puudus raha.

Laev tossutas juba mitu tundi merel, kui teenijad asusid korraldama reisi- jate süngisid. Küsiti siis ka Kübarsepalt tema nime, et teha raamatutest kindlaks, millises süngis ta peab magama. Kuid kõige hoolsama otsimise peale vaatamata ei leitud ühestki nimekirjast seesugust nime. Siis arvas Kübarsepp ka ise, et ega ei leidu vist ikka küll. Nüüd oli selge, et tegemist on jänesega. Mees viidi kapteni juure. See ei olnudki väga kuri — rääkis viisakat juttu ja päris, kas Kübarsepal Brisbane'is mõnda tuttavat ei ole, kes ta laevalt välja ostaks. Kübarsepp pidi aga kapteni kurvastuseks teatama, et tal seesugused tutvused puuduvad, kuna sõidab alles esimest korda Brisbane'i tööks otsima.

Kapten käskis siis mehele süüa anda ja talle süng juhatada — hommik on õhtust targem ja siis näib, mis jänesega teha.

Aga ei tehtudki suurt. Hommikul anti korralikult süüa ja pandi mees viieks tunniks kajuteid pesema.

See edu rõõmustas värsket kotimeest: viis tundi tööd ja kaks ja pool naela teenitud (3. klassi pileti hind!). Seesugust teenistust polnud tal veel olnud!

See andis julgust edaspidigi samas suunas jätkata. Et Brisbane'is kerge- mat tööd ei olnud leida, sõitis ta kohe edasi subkrupilliroo istandustesse — 400 miili raudteega Brisbane'ist. Muidugi jälle jänese- na. Kõik läks ilusti reisi lõpuni, aga siis kukkus kotimees sisse. Pisteti paariks päevaks pokri. See asus politseiniku eluhoone lähedal barakis. Öösel hoiti vangid luku taga, aga päeval võisid nad isegi linnas jalutada. Ainult pambud hoiti valve all. Süüa anti hästi ja kokaks oli politseiniku naine. Vange koheldi viisakalt.

See on ikka nii Austraalias: kui politseinik tabab kedagi süüteo- lt, tervitab algul viisakalt, ajab sõbramehe juttu ja palub siis lahke olla ning omaga ühes tulla. See on muidugi siis, kui olukord seda võimaldab. Vahel peab ju tarvita- ma ka karmimat kätt. Kuid harilikult respektieritakse politseid väga ja vastuhakkamist ei ole.

Nii ei olnud Kūbarsepal põhjust oma sissekukkumise üle kurta — polnud vaja otsida uues kohas kohe ulualust ja kõhutäidet — kõige eest muret- ses sõbralik politsei.

Nii algaski Oskar Kūbarsepa kotimehe elu. Töötades siim-seal, siis jälle ränates. Nagu linnukene oksal. Tema sümpaatne iseloom on suuresti abi- ks tema kotimehe elukutsele. Oma sõbrali- ku iseloomuga suudab ta võita ihusa- magi perenaise. Ta on nüüd 31-aastane mees, keskmise kasvuga, blond, rahuliku loomuga ja armastab rääkida teadusli- kest asjust. Silmadest paistab tal hea- südämlus. Kitsidus on ta iseloomule võõras. On tal kaks šillingut, siis teise annab sellele, kel ei ole.

Nüüd, kus tal kotimehe elu juba oma- seks muutunud, pole kunagi muret kõ- hutäie pärast. Rahvas on Oskarile alati lahke. Ilmub ta kuskile farmi, siis kannab perenaine kohe talle toitu lauale ja annab suure kotitäie kaasagi. Seesugust head mõju avaldab Oskar inimestele!

Ta tõendab, et võib omaga kaasas küm- mekond meest ära toita, sest nii rikkali- kult jagatakse talle varustust. On juh- tumeid, kus vahest linna saabumisel as- tub juure mõni mees ja pistab pihku paar-kolm šillingut ilma küsimata. Küllap on needki enne viletsusepäevi näinud, võib-olla — koguni endised ko- timehed, kelle süda heldub, nähes endi- seid omasuguseid. On Oskaril janu, lä- heb kõrtsi ja küsib juua, teatades juba ette, et tal raha ei ole. Allright, vas- tab kõrtsimees, küll teised maksavad, kel raha on, ja valab jooki lahkel näol.

Raha Oskar ei vaja ega püüagi seda. Tema nõuded on väikesed. Hommikul on ta vara jalul ja „teeb“ Mülleri süs- teemi. Peseb end siis külma veega ja alustab toidu valmistamist. Liha Oskar ei söö, sest tema usub, et inimene on loodud taimetoitlaseks ja loomade tap- mine on suur ülekohus looduse vastu. Ka arvab ta, et lihasöömine mõjub ini- mese hingele toorestavalt. Puhtusest peab ta suurt lugu. Pesu peseb ise. Käies põhimõtte järgi, et kes mustab, see peab ka puhastama — nii harjub inimene enda eest hoolitsema ja ei eks- pluateeri teiste tööjõudu. Vastandina paljudele teistele kotimeestele, on tema riided alati heas korras ja eeskujulikult puhtad. Linna kohas kannab ta head ülikonda ja näib tore mees.

Kord on Oskaril olnud selle tõttu Brisbane'is oma väike romaangi. Tut- vus ühe inglise neiuga, kes heast perekonnast ja hästi haritud. Tut- vus kestnud mõnda aega, kuni viimaks tütarlaps hakanud huvi tundma ka Os- kari isikliku elu vastu. Oskar aga ei ar- masta valetada. Seletab otsekoheselt, et tema on kotimees. Tahab olla vaba ihuliselt ja hingeliselt. Maailm oma ah- vatlustega ei kõida. Neiu teinud suu- red silmad ja kadunud. Nii lõppes see romaan.

Kuid see ei ole kõigutanud Oskarit. Ta on truu oma põhimõtetele ja jääb neile truuks. Ta on leidnud omale uue elumõtte ja saab sellest rahuldust.

Pole inimesel vahest palju vaja, et olla õnnelik.

KRIISI AJAD JA EESTLASKOND NEW YORGIS.

Tööpuudus ja riiklik abi. — Uued seisukohad töö ja kapitali vahekorjade normeerimisel. — Eestlaste olukord. — Eesti seltsielu. — Jonn, mis kindlustab edu.

A. Pranspill.

Pealtnäha rahulik ja vaikne, ilma tööliste rahutusteta ja korratusteta, kaasaegne Ameerika elab üle siiski suurt murrangu aega, millel revolutsiooniline ulatus, mis rahva suuri hulki tema seltskondlikus korralduses viib uues suunas, mis sama põhjalik ja kaugeleulatav, kui oli tööstuse revolutsioon saja aasta eest masinate tulekul. Kõige tähtsamaks faktiks Ühendriikide elus on see, et praegu 22.000.000 inimest elab riiklikul toetusel. See tähendab: neil ei ole võimalik ennast tööga toita, kuna puudub töö. Ja nii on riik sunnitud neile kas otsekohest abi andma toidu ja peavarju raha näol, või muretsema riiklikke abitoite, mis vaevalise äraelamise võimaldavad.

New Yorgi linnas on umbes poolteist miljonit inimest riiklikul toetusel, nii siis riiklikku abi saab iga neljas-viies inimene, naised ja lapsed sekka arvatud. On riike ja kogukondi, kus abisaajate arv ühe kolmandikuni tõuseb kogu elanikkude arvust. Abirahad, mida riik annab, on elamiseks liiga madalad: nad ei ole üle \$ 40 kuus perekonnale, millega teadagi ära elada ei saa. Kitsikusest pääsetakse aga sellel teel, et töötatöölisel abi saades, vahete-vahel ajutist tööd leiavad, mille sissetulek neid omajagu edasi aitab, millest aga valitsusele ei teatata.

Ameerika on omas edukäigus ja tööstuse tehnikas selle punktini jõudnud, kus üks osa töötajast rahvast produtserib nii palju, kui palju vajab terve rahvas. Selle tõttu ei jatku tööd teise osa rahvale. Paranemist ei saa tulla teisiti, kui et riik peab astuma vahele ja sunduslikult tööaega lühendama, et tööd jatkuks ka neile, kes on nüüd töötada. Seda ta ka teeb. Praegu on alali-

selt päevakorras kolmekümne-tunnilise töönädala sisseadmine ja riiklikkudel abitöödel on see juba üldiselt maksev. Teist väljapääsu ei ole. Tehnika edu ja masinate kasutamine on nii kaugele viinud, et kõigile tööliste töö ei jatkuks, kui igaüks kaheksa tundi päevas tööd peaks tegema.

Tänini oli Ühendriikide valitsusel kombeks hoiduda cemale võimalikult igast vahelesegamisest tööliste ja kapitalisti vahekorjadesse. Olud sunnivad aga valitsust endistele seisukohtadele selga pöörama. Ka selles seisab kaasaegse Ameerika revolutsiooni sisu. Riik kaldub tööstuse kontrollimisele ja töötajate normeerimisele, mis on esimeseks sammuks riikliku sotsialismi suunas.

*

Küsimus on, kuidas riivab uus olukord eestlasi.

Niipalju kui teada, ei ole eestlaste hulgas karjuvat puudust. Kuigi mitte just jõukalt, kuigi mitte kõigiti rahuloldavalt, siiski ära elatakse ja läbi saadakse oma viisi. Kes tarvitavad endiste aastate hoiusumme, kellel on mingisugune töö. Ameerika eestlased on omas enamikus väljaõpinud käsitöölised ja ametmehed, kellel kogemusi ja vilumusi tihti mitmelt ametialalt ja kes on siinsete ametiühisuste liikmed. Kuigi nende seas on koguke töötuid, siis on suuremal osal ikka oma töökohad ja kindlad sissetulekud olemas.

Mis puutub New Yorgi eestlaste seltsielusse, siis on siin rohkem positiivset ja ülesehitavat tööd, kui vigu ja puudusi. New Yorgi seltsi elu on kasvanud rõõmsatavalt ja järjekindlalt kogu depressiooni aja. Siin on sellel alal palju korda saadetud.

Tuleb arvesse võtta, et New Yorgi haridusseltsi korteri üür on sada dollarit kuus, kuna seltsi rahaline läbikäik kõigub 300—400 dollari vahel kuus, mida siinsed eestlased peavad kandma. Need summad siinse väikese seltskonna tegevusalal on omast kohast imponeerivad, arvestades

praeguste kitsaste aegadega. New Yorgi haridusseltsi tegevust on liiga palju, et kõigest peensustest rääkida. Seltsi saalis on igal nädalal mitmekesist tegevust ja ülesastumisi. Siin töötab oma näiteosakond, laulukoor, spordiharu, kirjanduskunsti osakond, tantsijate grupp, meeskoor jne. Neil on kõigil midagi teha. Ja talvekuudel on seltsi ruumides igal õhtul kas mingisugune koosviibimine, eelharjutus või proov, komiteede koosolekud jne. Suuremad peod on üle nädala.

Iga-aastaseks suursündmuseks on „Edu“ seltsi päevist traditsiooniks saanud Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemine 24. veebruaril, mida kõige paremaks edu mõõdupuuks võib võtta. Tänavu-aastane aktus, esinemistega raadio ringhäälingutes, kus eesti laulud ja kõned Eesti üle kaugele üle Ameerika laiali saadeti, on kõige rõõmustavamaks tulemuseks sellelt alalt. Eesti seltskondlik tegevus on nüüd laia maailma suure tee peal väljas, kus on piiramata võimalused. Eesti kunstnikud Juht ja Padva töötavad sõbralikult kaasa: eestlastel on juba, mida pakuda, millega võib uhkustada!

Mis puutub eesti jonnisse ja nägelimistesse, siis peab tunnistama, et New Yorgi seltsi tegevuses kogu haridusseltsi elu ajal ei ole olnud tõsiseid kokkupõrkeid, ei tüli, ei mingisugust jonnit. Ühe või teise isiku seltsist eemalejäämist ei saa võtta seltsi mõõdupuuks, kui jonnist rääkida, siis oleks siin ainukene jonnit asi seltsi elu edendamise kõigest kitsendustest ja kitsastest aegadest hoolimata. Seda jonnit on küll ja soovida jääb, et see seltsi edasivi-

mise jonn kestaks jäädavalt.

Eriti tähtsaks tuleb lugeda haridusseltsi osavõtmist igasugustest aktustest ja pidustustest väljaspool eesti seltsi, esinemisi teiste rahvaste juures. Eesti tantsijad on New Yorgis üles astunud Kolumbia ülikoolis ja mitmes teises õppeasutuses, samuti laulukoor, esindades Eestit kunstilise küljest ja tutvustades Eesti nime Ameerika publikus.

Ameerika eestlaste pere on täiesti demokraatlik. Siin ei tunta klasse ega klassivaheid ja haritlased ei moodusta siin erilist kihti. Ei saa märkimata jätta, et nende käsitöölise hulgas, kes seltsi tegevusest osa võtavad, on suur protsent kõrgema haridusega isikuid, kuna enamik seltsi liikmetest valdab kolme-nelja keelt. Enamik Ameerika eestlastest on hea koolihariduse saanud juba kodumaal ja paljud on siin mitmesugustes koolides edasi õppinud ja ennast täiendanud, kas oma ameti ja elukutse alal või üldhariduslikult. On üksikuid isikuid, kes end enamaks peavad ja eestlastest eemale hoiavad, kuid need inimesed ei mängi mingisugust osa siinses seltskonnas, ei ka võraste juures.

Arusaamine rahvuslikkudest püüetest ja osavõtt seltsi tegevusest kasvab rõõmustaval viisil. Ameerika eestlased sulavad ikka ja ikka rohkem üheks rahvuslikuks tervikuks, kes uhked oma päritolule. Selleks on suuresti mõjunud kaasa ka Välis-Eesti ühingu tegevus, eriliselt „Välis-Eesti Almanakk“, mida aiandselt kasvava tähepanuga loetakse, samuti Ameerika eestlaste kuukiri „Meie Tee“, mis omale on moodustanud jäädava sõbraliku lugejaskonna.

ASUMISE VÕIMALUSED LÕUNA-AAAFRIKAS.

Põllundus ja viljapuude kasvatamine sobivaim tegevusala.

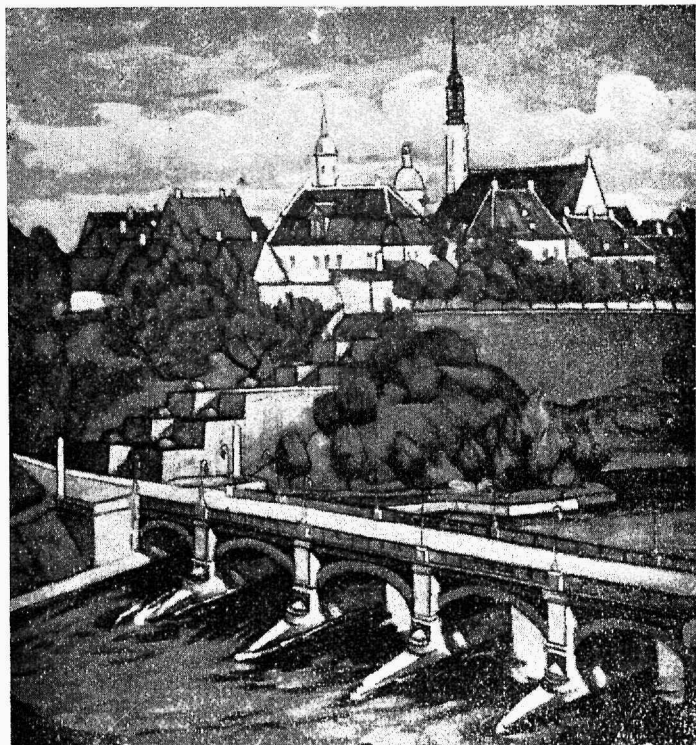
V.-E. Almanakis on ilmunud mõned lühikesed teated Lõuna-Aafrika kohta, mis aga sinise elu üle ei anna küllaldast pilti. Mul on olnud võimalus tutvuda kõikide tööaladega, ja arvan, et eestlastele kõige kohasemaks tööalaks siin on põllupidamine, mispärast selle juures peatuksin. Esiteks on seda võimalik alustada pisikese kapitaliga, teiseks on ta mulle kõige rohkem tuntud.

Võimata on anda nii kitsastes piirides täielikku pilti, mispärast puudutan ainult tähtsamaid tegureid.

Üldiselt on eestlasel siin raske alustada põllupidamisega, sest maa müüakse suurte tükkide viisi ja peab olema suur kapital, et sarnast maatiikki omandada ning harima hakata. Praegu on olemas aga ka soodsam juhust, mida võiksid kasutada

need, kes soovivad kodumaalt välja rännata ja tahavad tegutseda L.-Aafrikas viljapuude kasvatamise alal.

Asi seisab nimelt selles, et mõnikümmend aastat tagasi ostis norralane C. W. Thesen riigilt hulga mägesid, metsa ja maid £. 6000.— eest. Metsast ta vedas välja kallid puud ja töötas ümber ilu- ja tarbeasjadeks. Muuseas leidub seal ka umbes 50.000 vakamaad küntavat maad. Et see maa kuiva all ei kannata ja iga aasta 30 tolli sademeid saab, on ta kohane metsa kasvatamiseks. Sellepärast tahab valitsus Thesen'ilt selle maa tagasi osta, kuid Thesen ei küsi enam 6000 naela, ehkki ta on mitmekordselt metsast selle raha kätte saanud, vaid tahab 30.000 naela. On kuulda ka teisi soovijaid (Ameerika pähkli kasvatajad), kuid kaupa pole nad veel saanud.

A. Jansen :

Narva vaade.

See piirkond on leitud väga sobiv õuna- puudele ja maasikatele. Thesenil on see maa-ala planeeritud ja mõned tükid müü- dudki, kuid praegu ei ole sinna tungi, sest raudtee ääres on veel paremaid võimalusi, ehkki seal maatükkide eest mitmekordset hinda nõutakse. Näiteks mu naaber maksis umbes 8—10 vakamaa eest 400 naela, sest maa asub 5 kilomeetrit raudteejaamast. Theseni maa asub jaamast aga 15—25 kilo- meetrit ja selle tõttu müüb tema maad 10—20 šillingiga vakamaa.

Planeeritud kruntide hinnad on umbes 100—400 naela. Maksmiseks saaksid eest- lased väga häid soodustusi. Näiteks mina sain ilma, et oleksin kopikatkki sisse maks- nud, ostu-eesõiguse 6 aasta peale. Selle kuue aasta jooksul maksan ainult renti 5—6 protsenti ostuhinnast.

Tarbekorral võib ehk pikemakski ajaks ostu-eesõigust saada. Viie aasta siinoleku järele saab selle riigi alamaks ja siis an- nab riik pikaajalist laenu odava protsen- diga maaostuks, traataia ehitamiseks, ka reservuaari ehitamiseks, loomade muretse- miseks, maaparanduseks jne. jne.

Kõige kohasem majapidamise tüüp on viljapuude kasvatus, kus väikselt loomi kõrvalharuna peetakse sõnniku saamiseks ja esialgsete kulude katmiseks, kuni vilja- puud kandma hakkavad.

Tasuvus on Eesti oludega võrreldes väga hea. Võistlus on väike. Praegu müüakse suurem osa siinseid frukte veebruarist juu- lini Londonisse. Sel ajal on maailmaturul hinnad kõige paremad.

Puud hakkavad noorelt kandma, sest päikest on niivõrd palju ja pungadesse kogub nii rohkesti tärklist, et peaaegu kõik pungad muutuvad õiepungadeks, tihti isegi viimase suve jooksul kasvanud okstel. Puud kannavad väiksest peale nii palju, kui peremees soovib. Noored puud on oda- vad, müüakse 6 d. tükk. Ja veel odavam on omal kasvatada, sest ühe kuni kahe aasta- ga on puu viljakandev.

Lõuna-Aafrikas pole külma, mis puid ja õisi rikuks. Lund saab harva näha. Eluhoo- ned on kerged ehitused. Loomatoitu on hõlbus muretseda ja tagavara kogumist pole.

Turu korraldus on järgmine: igas linnas ja alevis on turuhoone, kus agendil müü- vad kõik saadused, võttes vahetalituse eest 5 protsenti; turukorraldaja saab samuti 5 protsenti. Ülejääk saadetakse postiga kasvatajale koju. Ise olen keskmiselt 1—2 penni (1—15 senti) frukti naelast saanud, kui kulud maha arvata. Lõuna-Aafrika tu- rul see tegi umbes 10 šillingit puu kohta. Õunad ja pirnid eraldi võttes 15—25 šil- lingit kümne aastastest puudest.

Maa on metsata. Esimeseks künniks on tarvis 3—4 keskmist hobust ühe sahaga adrale ja 6—8 hobust kahe sahaga adrale, või 10—14 eeslit, ja 8—12 härga. Muulised (hobu-eesleid) sama palju kui hobu-seid.

Hinnad on järgmised: eesel maksab siin 1—3 naela, härg 3—6 naela, hobune 6—10 ja muul 9—12 naela. Muulide paremus on see, et nad püsivad rammusana toidul, mida nad võsast otsivad. Kuid hobusele peab vähemalt tööajal 5—8 naela jahu või kaeru andma. Nii siis peaks olema veoloomade ostmiseks 20—60 naela. Teised kulud on väiksemad.

Algamiseks siin raha koguda on raske, sest tuleb neegritega võistelda. Puuvilja pakkimise ajal võib saada 3—5 naela kuus. See kestab 4—6 kuud. Teiste võimalustega ei maksa palju arvestada. Sõidupilet Londonist Lõuna-Aafrikasse maksab 20—25 naela kolmandas klassis. Laeva kontorisse tuleb sisse maksta iga isiku kohta 35 naela laeval viibimise ajaks. Siinne riigikord nõuab 50—100 naela kaheks aastaks või kellegi garantii sama summa ulatuses sama aja jooksul, juhuseks kui isik valitsuselt abi läheb paluma ja ise ei suuda elu

alata. Kuid kautsjoni summast võib teatud tingimistel C. W. Theseni abiga üle saada. Nii siis peab olema sisserändajal 35 naela sõiduraha. Muidugi mõista ka huvi aiapidamise vastu.

Mis puutub keeleoskusesse, siis üldnimetatud maa-alale asumisel pole karta takistusi. Olen ise eestlane ja valdan kohalikke keeli (inglise ja aafrika) ja olen igal ajal valmis abiks olema tarbekorral eestlasele-sisserändajale. Samuti riigi poolt palgatud eriteadlastelt saab tarbekorral igal ajal nõu küsida, mille eest tasu ei ole.

Kliima on tervisele väga hea. Kiusavaid putukaid on väga vähe. Ainult mere ääres on õhtuti sääski, kuid mitte rohkem, kui Eestis. Murdjaid metsloomi siin ei ole, välja arvatud 1—2 jala pikkused ussid. Kuid nad on hädaohtlikud ainult siis, kui palja jalaga peale astud.

Kes asja vastu huvi tunneb, võib lähema informatsiooni saamiseks pöörduda inglise keeles C. W. Theseni poole aadressil: C. W. Thesen, Esq., Kuysna, C. P., South Africa, või eesti keeles nende ridade kirjutajale aadressil: Richard Lätti, P. O. Niemoe plaats, Avon tuur line, C. P., South Africa.

Soovitakse teateid

Jaan ja Elsa EINBUND'i

ning nende laste **Aino** ja **Eva** kohta, kes elasid nelja aasta eest Sydney lähedal, **Blacktown'is**, Eggeiton Street 22, Austraalias.

Teateid palutakse saata: Välis-Eesti Ühingule, postkast 100, Tallinn, Estonia.

KUNI

kella 6 hommikuni suur elevus
uues elegantses

ESTONIA VEINIBAARIS

Kabaree!

Tants!

Eradetektiiv Vold. Kleesmann,

Tallinnas.

Vastuvõtt Gembitu tän. 15—1, telef. 457-20 kella 12—13. Kodune telefon 311—60 igal ajal.

Asjaajamine kiire ja täpne.

Emadepäev Tallinnas.

Lasterikkad emad vastuvõtul Kadrioru lossis kõnelemas peaministri k. t. K. Eenpaluga ja välisministri J. Seljamaaga.

Kodumaa sõnumid.

Välispoliitikas on märkida järjekorralist Balti riikide välisministrite konverentsi, mis peeti 6.—8. mailni Kaunases, Leedu pealinnas. Konverentsi töö tulemustest avaldas ametlik teadaanne järgmist:

Konstateerides, et Ida-Euroopa julgeoleku kindlustamise jõupingutused, mis alul leidsid väljendust idapakti kavas, kestavad edasi, ja et riikide senised jõupingutused ses sihis on juba annud tulemusi, mis kinnitavad nende nõusolekut julgeoleku kollektiivsete regionaalsete tagatiste mõttega, kolm riiki seletavad, et nemad on valmis pakkuma oma aktiivset ja lojaalset kaastööd igasugusele aktsioonile, mille eesmärgiks on niisuguste julgeolekutagatiste kõvendamine Ida-Euroopas. Konstateerides rahuldusega tulemusi, mis Tallinna koostöötamise parimaks on saavutatud kolme riigi solidaarsuse arendamises ja kõvendamises, konverents jõudis üksmeelselt arvamisele, et see solidaarsus on nende tõhusa koostöötamise parimaks pandiks, ja et see solidaarsus peab leidma teostamist igasuguse kava suhtes, mille eesmärgiks on julgeoleku organiseerimine. Konverents tervitab Rahvasteliidu nõukogu otsust, mille eesmärgiks on kõvendada Rahvasteliidu põhikirja määrusi kollektiivse

julgeoleku organiseerimiseks. Ses mõttes Balti ministrid tahavad kaaluda oma koostööviiside läpsustamise ja laiendamise võimalusi. Nad on valmis ükssteisele üksmeelse- ja koostöölepingu art. 1 kohaselt vastastikust diplomaatlikku ja poliitilist abi andma igal juhul, kus Rahvasteliidu põhikirja võidakse tarvitada kui tõhusat instrumenti iga liikme-riigi julgeoleku tagamiseks.

Balti välisministrite järgmine konverents otsustati pidada detsembrikuus Riias.

Millise tähtsuse omab Balti riikide koostöö, seda küsimust käsitas huvitavalt konverentsi puhul Leedu leht „Lietuwos Aidas“:

„Balti riigid asetsevad Ida-ja Lääne-Euroopa teel, keset suuri naabreid, ja nad on seetõttu oma julgeoleku suhtes väga ohtlikus seisukorras. Seepärast on Balti riikide välispoliitika tähtsaimaks punktiks julgeolu küsimus. See probleem on ühine kõigile kolmele Balti riigile. Võidakse ütelda, et Leedu on teistest Balti riikidest ohtlikumas olukorras. Nende geograafilise asendi lähemal vaatlusel selgub aga siiski, et erinevus on väga väike, kui seda üldse on. Võib ütelda: Kui täna Leedut ähvardab hädaoht, siis ähvardab see homme Lätit ja ülehomme Eestit. Liitumisega Balti riigid suurendaksid mitte ainult oma julgeolu, vaid mitme-

kordselt ka oma poliitilist kaalu, nagu see ilmnes pärast Balti liidu teostamist. Huvi Balti riikidele on tunduvalt kasvanud. Rahvusvahelistel aladel, eriti Rahvasteliidus, on Balti riikide koordineeritud sammud leidnud parimat vastukaja. See tõendab, et Eesti, Läti ja Leedu on õigel teel. See on Balti riikidele ainus tee, mis neid ilma suuremate vapustusteta aitab üle Euroopa poliitilistest komplikatsioonidest.“

Välispoliitilise sündmusena on veel märkida välisministri J. Seljamaa külaskäiku 17. ja 18. mail Rootsi kuningale ja valitsusele. Külaskäigu eesmärk oli sõprussidemete süvendamine kahe riigi vahel.

*

Majanduslik seisukord areneb järjekindlalt edu suunas, välja arvatud märtsi kuul, kus väliskaubanduses ootamatult suur passiviteet neelas kõik eelmiste kuude ilusad ülejäägid. Sissevedu ületas väljaveo 1,6 milj. krooniga, s. o. 28% võrra. See ei olnud siiski mingi ootamatu nähe, kuna harilikult ikka aasta algul sissevedu on suur, käesoleval aastal aga milgi põhjusel sisseveo raskuspunkt langes märtsile.

Aprilli kuu tõendaski seda, andes jällegi väljaveole ülekaalu 1,6 milj. krooni suuruses, mis moodustab ühtlasi ka nelja esimese kuu ülejäägi. Möödunud aastal samal ajal esines väliskaubanduses 5,3% suurune puudujääk ja aprilli kuus oli väljaveodu sisseveoga võrreldes rahaliselt tasakaalus.

On märgata Inglise ja Saksamaa osatähtsuse järjekindlat tõusu Eesti väliskaubanduses. 1934. a. 1. veebruaril oli meie sissevedu Inglismaalt ja Saksamaalt 56,7%, tänava aga 61,7% üldisest sisseveost. Veeti välja samal ajal vastavalt neisse maadesse 40,2% ja 44,5%.

Panganduses on olukord muutunud lahedaks. Hoiuarved on tõusnud ja usaldus pankade vastu on kasvanud. Nõudmine krediidide järgi pole tõusnud käsikäes hoiuarvete tõusuga. Elavamalt nõudmist oli märgata laenude järgi märtsis ja aprillis, kus metsatööstuse vekslid toodi pankadesse.

Antakse võrdlemisi kergesti laenu heade kindlustuste ja likviidsete ärivekslite vastu, kuna veel mõni aeg tagasi pangad olid selles asjas väga tagasihoidlikud.

Väärtpaberite kursid on tõusnud. Eesti 7% välislaen on saavutanud nii Londonis kui ka New Yorgis oma algtaseme ja see laenupaberite väärtuse suur tõus, on need muutnud väga nõuetavaks ja hinnatavaks välismail.

Vekslite protestimiste hulk Eestis jõudis oma haripunktile 1930. aastal. Sellest ajast algades on protestide arv kord-korralt vähenenud ja on nüüd jõudnud täiesti normaalsele tasemele.

Tööstuses tõendab paranemist tööliste arvu kasvamine, mis tänava aasta esimesel veerandil, võrreldes möödunud aasta esimese veerandiga, on tunduvalt suurenenud. Tööpuudus on juba mõne aja jooksul kadunud ja algamas on palgaolude parandamine.

Riigi tulud näitavad suurt tõusu, eriti aprillis.

Üldse võib märkida meie majanduselus järjekindlat paranemist, algades 1933. a. teisest poolest. Kuna alguses oli karta, et see on ainult juhuslik paranemine, siis nüüd võib seda pidada pidevaks ja püsivaks.

Eesti majandusliku seisukorra rahuldavat iseloomu on märkinud ka Rahvasteliidu finantskomitee 6. mail, kellele oli esitatud Eesti Panga poolt aasta-aruanne Eesti majandusliku seisukorra üle. (Teatavasti on Eestil tehtud Rahvasteliidu kaudu laenu, mis pärast Eesti Pangal tuleb iga aasta anda Rahvasteliidule majandusliku seisukorra üle aru).

*

Majandusliku olukorra paranemisega käesikäes on hakanud töölikond häält tõstma ka oma palgaolude parandamise eest. Eeskätt on asunud võitlusse paremini organiseeritud ametitöölise grupid. Alguse tegid Tallinna kingsepad, kes aprilli keskel alustasid streiki ja nõudsid palgakõrgendust 20 prots., kollektiivlepingut saapakapultega ja töösturitega. Streik lõppes tööliste täielise võiduga.

Ergutatud Tallinna kingseppade võidust, alustasid streiki kingsepad ka teistes linnades. Aprilli lõpul alustasid streiki Tartu ja Viljandi kingsepad, nõudes uusi töötasu norme. Mai algul alustasid streiki Narva kingsepatöölised, nõudes 40 prots. palgakõrgendust.

Igal pool ei ole arenenud aga tulemused tööliste kasuks. Tartu kingsepad näiteks olid sunnitud tegema tunduvald järeland-misi.

2. mail alustasid streiki pottsepad, nõudes samuti kollektiivlepingut ja palgakõrgendust. Ka see streik lõpes tööliste võiduga.

Peale nende streikide on mitmel pool puhkenud veel vähemaid töötülisid.

Et streigid majanduselule mõjuvad kahjulikult, eriti kui nad pikale venivad, ja mõlemad pooled töötüli all kannatavad, on majandusministeeriumis välja töötatud seadus töötülide sunduslikuks lahendamiseks vahekohtu kaudu, millest võtavad osa tööandjate ja tööliste esindajad ning riigi poolt määratud ametnikud erapoolete otsustajatena.

Majandusnõukogus on arutusel minimaalpalgaseaduse eelnõu, mis peab võimaldama riigivõimu esindajatel vahelesegamise seal, kus töölistele makstakse

õigustamatult madalaid palku. Minimaal-
palgad määrab eriline komisjon, mis koos-
neb mitmesuguste huviringkondade esinda-
jaist.

*

Teedeministerium on hakanud panema
suuremat rõhku Eesti maanteeõg-
vendamisele. Teatavasti on Eesti teed
üldiselt õige kõverad, tekitades nüüdsel
kiire liiklemise ajastul sõitjale rohkesti
tuska. Kohtades, kus on nähtud ette teede
õgvendamised, tahetakse vana tee korras-
hoiuks kulutada võimalikult vähe raha, et
siis kokkuhoitud rahaga ehitada teid sirge-
mateks.

*

Pühapäeval, 12. mail, pühitseti Eestis
emadepäeva, mis toimus senisest suu-
rejoonelisemalt.

Üle riigi korraldati emade austamiseks
aktusi.

Tallinna oli kutsutud emadepäevaks 54
lasterikkamat ema, kelle laste arv ulatab
tubliste üle tosinna. Emadepäeva tähtsamaks
pidulikuks sündmuseks oli suur aktus
„Estonia“ kontsertsaalis, Tallinnas, millest
võtsid osa ka Valitsuse liikmed eesotsas
siseministri asetäitja K. Eenpaluga.
Hiljem oli emadele vastuvõtt Kadrioru
lossis.

*

Läinud aastast alates jagab Riigivanem
iga aasta auhindu parematele ilukirjandus-
likkudele teostele.

Tänavu aasta oli auhindade jagamine 3.
mail, missugust sündmust kirjanduslikku-
des ringkondades oodati suure huviga.

Esimese auhinna (1.500 kr.) sai Mait
Metsanurk oma romaani „Ümera jõel“
eest. Teine auhind määrati Joh. Sem-
per'ile romaani „Armukadedus“ eest, kuna
kolmanda auhinna omas August Mälk ro-
maani „Surnud majad“ eest.

„Ümera jõel“ käsitab muistsete iseseisvu-
seagsete eestlaste ühiskondlikku elu, kus
autor rohkete ajalooliste uurimuste najal
on püüdnud anda pildi selleaegsest Eestist.

„Armukadedus“ on psühholoogiline ro-
maan, mille väärtus tema suures mõtte-
tiheduses ja hästi viimistletud vormis.

„Surnud majad“ on ka ajalooline romaan,
mis käsitleb Põhja sõda Eestis. Autor on
suutnud anda selles hästi edasi selleaegse
ajastu oma võitluste ja kannatustega.

*

Mitmete teiste riikide eeskujul on ka
Eesti võtnud kaalumisele vaimuhaigete,
nõdrandistatavate ja teiste tõtervisli-
kult alaväärtuslike isikute sigitamisevõi-
metuuse tegemise. Vastav steriliseeri-
mise seadus on nüüd välja töötatud ja
ministritevahelises komisjonis arutusele
võetud.

*

10. maist pandi siseministri poolt maksma
uus kinomäärus, mis sisaldab kino
avamise ja pidamise korra, filmide sisse- ja
väljaveo kontrolli ning registreerimise mää-
rusi, määrusi kohusliku kodumaakroonika
ning filmikapitali kohta jne.

Kino eeskavas peab nüüd sisalduma ka
kohuslik eesti kroonika, mis kujutab Eesti
tähtsamaid päevasündmusi ja üldhuvilisi
nähteid poliitilisest, majanduslikust ja kul-
tuurilisest elust või pilte Eesti rahvast,
tööst ja loodusest. Sellega on antud tugev
toetuspunkt Eesti oma filmi arengule.

Kodumaa kroonikaga varustamise õiguse
andis siseminister sihtasutisele „Eesti kul-
tuurfilm.“

*

Paar suuremat tuleõnnetust taba-
sid maikuul Eestit. Esimene tulekahi oli
Võrus 13. ja 14. mai ööl, kus põlema puh-
kesid Kreutzvaldi ja Vabaduse tärr. nurgal
asuvad kaks elumaja ühes kõrvalhoonetega
ja hävinesid tules täielikult. Paar tundi
hiljem tekkis uus tulekahi Katariina tänaval
asetsevas kirjanik-ärimehe J. Semmiste-
Paniuse majas, mis ka maani maha põles.

Veel suurem tuleõnnetus oli 17. mai hom-
mikul Petserimaal, kus pea täielikult põles
maha terve Lisje küla. Tuli puhkes küla
lõunapoolisel serval ja levis tuule soodustu-
sel kiiresti teistele majadele. Veerand tunni
jooksul oli tules 28 elumaja ühes kõrval-
hoonetega. Tuli tegi põhjaliku hävitustöö.
Tule kiire levimise tõttu ei õnnestunud
elanikkudel päästa isegi oma vallasvara.
Ka loomi hukkus tules.

Elanikud, suuremalt osalt venelased-
kalurid, kes ennegi olid vaesed, kaotasid
nüüd oma viimase varanatikese ja olid täie-
likult meeleheitel. Riik ja seltskond on
korraldanud tuleohvrite abistamist.

25. mail süttis Pärnus põlema suurem ja-
huveski ja leivatööstus „Cibus“. Jahuveski
hävis täielikult, kuna leivatööstus jäi osalt
alles.

*

Riikliku klassiloterii piletite
müük algas 13. mail. Huvi loterii vastu oli
nii suur, et kõik piletid kohe algul läksid
müügikohtadesse laiali. Riigitrükikoda, kes
on loterii üldkorraldajaks, ei saanud kõiki
nõudmisi rahuldada. Olgugi, et piletite
hind on võrdlemisi kallis — ühe pileti hind
ühes klassis kaks krooni, ei ole see ostu-
õhinat suutnud pidurdada. Ostetakse harli-
kult raamatu viisi (neli piletit), sest lõpp-
loosimisel langeb igale raamatule vähemalt
üks võit ja kõige väiksem võiduvõimalus
seal juures on 9 krooni. Kellel aga õnne
on, see võib viimasel loosimisel võita 80.000
krooni. (V. lhk. 18.)

Eesti Vabariigi I klassiloterii plaan.

I klass

Loosimine 26. ja 27. ja 28. sept.
1935. a.

Suurim võit **Kr. 20.000**
õnnelikul juhusel

II klass

Loosimine 28. ja 30. nov.
1935. a. Eelmise klassi pilette
vahetamine lõpetatakse 21. nov.
1935. a.

Suurim võit **Kr. 20.000**
õnnelikul juhusel

III klass

Loosimine 9., 10. ja 11. jaan.
1936. a. Eelmise klassi pilette
vahetamine lõpetatakse 30. det.
1935. a.

Suurim võit **Kr. 20.000**
õnnelikul juhusel

IV klass

Loosimine 25., 26., 27., 28., 29. veeb.
ja 2., 3., 4., 5., 6., 7., 9., 10., 11., 12.
märtsil 1936. a. Eelmise klassi pilette
vahetamine lõpetatakse 15. veebr.
1936. a.

Suurim võit **Kr. 80.000**
õnnelikul juhusel

	Kr.	Kr.
1 preemia	12.000	— 12.000
1 võit	8.000	— 8.000
1 "	5.000	— 5.000
1 "	3.000	— 3.000
1 "	3.000	— 3.000
4 "	1.000	— 4.000
10 "	500	— 5.000
10 "	200	— 2.000
10 "	100	— 2.500
25 "	100	— 2.500
120 "	20	— 2.400
1000 "	10	— 10.000
3828 "	5	— 19.140

5000 võitu + 1 pr. = **73.040**

	Kr.	Kr.
1 preemia	12.000	— 12.000
1 võit	8.000	— 8.000
1 "	5.000	— 5.000
1 "	3.000	— 3.000
1 "	3.000	— 3.000
4 "	1.000	— 4.000
10 "	500	— 5.000
10 "	200	— 2.000
10 "	100	— 2.500
25 "	100	— 2.500
150 "	20	— 3.000
1200 "	10	— 12.000
3598 "	7	— 25.186

5000 võitu + 1 pr. = **81.686**

	Kr.	Kr.
1 preemia	12.000	— 12.000
1 võit	8.000	— 8.000
1 "	5.000	— 5.000
1 "	3.000	— 3.000
1 "	3.000	— 3.000
4 "	1.000	— 4.000
10 "	400	— 4.000
10 "	200	— 2.000
10 "	100	— 2.500
25 "	100	— 2.500
100 "	25	— 2.500
1000 "	10	— 10.000
3848 "	9	— 34.632

5000 võitu + 1 pr. = **87.632**

Pileti hind tõe klassi viisi ostes iga klass 2 krooni, kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni.

Piletraamatu (4 piletti) hind tõe klassi viisi ostes iga klass 8 krooni, kõik 4 klassi korraga ostes 32 krooni.
Poolpiletraam. (4 poolpilt.) hind tõe klassi viisi ostes iga kl. 4 krooni, kõik 4 klassi korraga ostes 16 krooni.

Kes soovib osta teise, kolmanda või neljanda klassi piletti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletti, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hindu.

Pileteid loterii tuest klassist osavõtmiseks müüakse Riigi klassiloterii pilette müügikohtades. Välis-Eesti Ühingu-, pankade-, postiasutustes jne. Iga klassi pilette müüb eelmise klassi võitnud nimikirja avaldamisest ja restab loosimiseni. Pileteid kõigi nelja klassi jaoks korraga müüakse ainult keskmüügikohtades. Riigi trükkkojas. Tallinn. Nime tänav 11.

Võidu korral I, II või III klassis võidavad pilettiraamatute kõik 4 piletti, sest iga võitnud raamatu numbri kohta loositakse selle raamatu 4 piletti vahel välja 4 võitu. IV klassis langub iga te raamatule kindlasti üks võit, mis loositakse kohe selle raamatu 4-ja piletti vahel välja.

36250 võitu + 1 pr. = **547.145**

	Kr.	Kr.
1 preem.	50.000	— 50.000
1 võit	30.000	— 30.000
1 "	18.000	— 18.000
1 "	12.000	— 12.000
1 "	10.000	— 10.000
1 "	6.000	— 6.000
1 "	4.000	— 4.000
15 "	1.000	— 35.000
24 "	500	— 12.000
250 "	100	— 25.000
1000 "	30	— 30.000
3425 "	15	— 51.375
31530 "	9	— 283.770

New Yorgi eestlaste rahvatantsu rühm emadepäeva pidustustel Brooklyni Prospect pargis 17. mail s. a. (Vaata lhk. 22.)
Keskkel ees tantsude juhataja Alice Zimmerman.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Eesti seltsi tegevus Sydneys.

Ülevaateid ja aruandeid. — Lahkhelid seltsi elus.

Eesti seltsi tegevuse möödunud poolaasta on toonud Sydney eesti seltskonnas esile suuremaid muudatusi.

Sydney eesti Jaani koguduse asutamine tekitas killunemist siinses eesti seltskonnas, kuid nagu nüüd võime veenduda, ei ole see mitte nii laiaulatuslik, kui alul näis.

Siis osa radikaalse maailmavaataga eestlasi asutas uue seltsi „Edu“, mille ümber koondus umbes 30 eestlast. Kuid nähes, et Sydney Eesti Selts „Eesti Kodu Linda“ säilitas oma erapooletu seisukoha, vaatamata ettetulnud muudatustele, likvideerisid nad oma seltsi ja astusid vana seltsi liikmeiks.

Seltsi järjekorraline poolaasta peakoosoleku peeti 17. veebruaril liikmete erakorraliselt rohkel osavõtul (107 liiget). Kuna oli oodata mitmete olulise tähtsusega küsimuste arutamist, siis oli koosoleku mee-

olu kaunis pinev. On loomulik, et kui midagi on liikvel, siis enamus seltsi liikmeid on kohal, et oma seisukohti kaitsta.

Koosoleku juhatajaks valiti Meos ja protokollijaks L. Norrak.

Seltsi esimehe K. Kalamehe seltsi tegevuse üldaruandest selgus, et seltsi poolaasta tegevus, milline algas V. Peedo juhtimisel, on hr. Peedo lahkumise puhul 17. sept. l. a. jatkunud K. Kalamehe juhtimisel. Juhatus on püüdnud seltsi tegevust juhtida endises suunas, taotledes seltsi aasta peakoosolekul ülesseatud sihte. Seltsi eelarve on poolaasta ulatuses täitunud. Seltsil on praegu 137 liiget.

Seltsi lackuri J. Blumfeldti ettekandel selgub seltsi poolaasta kassa aruandest, et rahaline läbikäik oli tuludena £235.7.6 ja kuludena £264.16.10. Kassas raha 1. I. 1935 £69.18.3.

Peotoimkonna aruande esitab hr. K. Reinthal. Toimikond on pidanud 23 koosolekut, korraldanud 9 pidu ja ühe väljasõidu. Pidadu on leidnud elavat osavõttu. Teise poolaasta tegevuskavas on nähtud ette 5 suuremat pidu ja kaks perekonnaõhtut.

Haridustoimkonna aruande esitab hr. J. Blumfelt, millest selgub, et raamatukogu on ümber korraldatud ja koostatud uus täielik nimekiri. On tellitud uusi raamatuid ja kuukiri „Eest Naine“. Raamatukogu leiab elavat kasutamist. On peetud raamatukogu heaks üks pidu ja kaks kõneõhtut. Leidub kõnelejaid, on kavatsus kõneõhtuid tihedamini korraldada.

Lasteedustuse grupi aruandest, mille esitab hr. E. Jürgens, selgub, et on peetud 17 koosolekut, 2 pidu ja kaks väljasõitu. Igal laupäeval, alates 4. aug., on korraldatud lastele emakeele tundeid. Peale õppetundi olid laste laulukoori proovid. Jõuluks esines laste laulukoor seltsis ja kirikus. Õppejõududeks on pr. Liiv, prl. Sommer ja hr. Gielov. Komitee liikmed on proud Jürgens, Liiv, Sildever, Gleser, Blumfelt ja hrd. Jürgens, Gielov ja Varik.

Maleringi aruande esitas hr. A. Grünbach. Maleringi juhatus on kolmeliikmeline, kuhu kuuluvad hrd. Grünbach, Sabur ja Gleser. Maleringil on 22 liiget. Karikavõistluse esimeses tsükklis seltsi juhatuse poolt väljapandud karika peale võitis hr. A. Grünbach. Osavõtjaid oli 13 isikut. Matš hrde Grünbachi ja K. Vahtriku vahel lõppes eelmise võiduga 5:2. Vätkturniiri, millest 14 isikut osa võttis, võitis hr. A. Grünbach. Seltsis on igal pühapäeval kõigil maleharrastajatel võimalus olnud malet mängida.

Revisjonikomisjoni esindaja L. Norrak märgib muuseas, et seltsis on tekkinud kolm voolu: 1) radikaalne vool, 2) seltsi liikmed, kes nõuavad, et selts peab jääma erapooletuks rahvuseltsiks nagu senini, olles keskuseks, mille ümber koondatakse kõik rahvuskultuurilist liikumist pooldavad Sydney eestlased; 3) seltsiliikme, kes nõuavad, et selts peaks suhtuma heatahtlikumalt kogudusele ja osutama sellele suuremat vastutulekut.

Hr. Kalamees selgitab olukorda, mis tekkinud ühenduses osa tegelaste lahkumisega ja ütleb, et seltsi juhatus on valmis iga väärnähte seltsi elust välja opereerima, kui need esile peaks tulema, niikaua kui juhatuse tegevuse tagatiseks on enamuse seltsiliikmete usaldus. Kuna koosoleku meeleolu kaunis ärevaks muutub, siis tehakse ettepanek läbirääkimised aruannete kohta lõpetada ja aruanded vastu võtta. Kõik esitatud aruanded võetakse vastu.

Järgmiseks punktiks on seltsi põhikirja muutmine, mis käsitab juhatuse liikmete arvu suurendamist ja juhatuse võimupiiride laiendamist. Et see punkt lahtisel hääletusel nõuetavat enamust ei saa, teeb juhatus sellest usaldusküsimuse ja kinnisel hääletusel võetakse see punkt vastu 67 häälega 31 vastu.

Järgmine tähtis küsimus on konsuli küsimus. Hr. H. Tanneri ärakutsumisega jääb sinne eesti seltskond ilma konsulaar-esindajata. Hr. Viru selgitab seda küsimust pikemalt, peatudes võimaluste juures aukonsulit leida, kes oleks valmis £200—300 aastas kulutama, sest Eesti valitsuse poolt on seni ainult asjaajamise kulud kaetud ja on teadmata, kas uus Soome konsul on valmis eestlaste asjaajamist oma peale võtma. Enamus eestlasi näeks meeleldi, et konsul ise oleks eestlane või vähemalt konsulaadi ametnik oleks eesti keelt valdaja isik. Küsimus tekitas elavaid läbrääkimisi ja lõpuks otsustatakse see küsimus jätta juhatuse lahendamiseks, kes siis soovitas suunas astuks vastavaid samme. Et seltsi juhatuse poolt on otsustatud ruume teistele võistlevatele org-idele mitte kasutada anda, tehakse eesti koguduse liikmete poolt ettepanek küsimust peakoosolekul hääletamisele võtta. Koosoleku juhataja ei pane aga ettepanekut hääletusele, luges seda põhikirja vastaseks ja selle peale lahkuvad mõned liikmed protestiks saalist.

Peale mõningate arupärimiste lõppes see ligi 6 tundi kestnud ja kohati kaunis ägedas toonis peetud koosolek, mis näis kujunevat jõukatsumiseks lahkuminevaid sihte taotlevate voolude vahel.

Eestlaste usuelu Sydneys.

Eesti ev.-luteriusu Jaani koguduse loomisest.

Sydneys ja selle lähemas ümbruskonnas elab praegu umbes 1300 eestlast. 95% sellest arvust on viimase kümne aasta jooksul Eestist sisse rännanud, kuna eestlaste arv, kes siin juba enne sõda elasid, oli koguni väike. Kaugelt suurem osa eestlastest kuulub kodumaal ev.-lut. kirikusse. Siia jõudes leidsid nemad 2 ev.-lut. kogudust eest. Algasajal oli keeleoskamatus suuremaks ta-

kistuseks koguduse liikmeks astumisel, sest et suuremas koguduses peeti jumalateenistusi saksa keeles ja vähemas, Kolmainu Jumala koguduses, inglise keeles. Sellele vaatamata käisid eestlased, kes saksa keelt valdasid, vahetevahel saksa kirikus, eriti suurematel pühadel, kuna inglise keele äräõppimisega umbes 30 isikut Kolmainu Jumala koguduse jumalateenistustest osa võt-

ma hakkas. Kaugelt suurem osa aga üldse kirikus ei käinud.

Viiimasel pühapäeval 1933. a. tuli külalisenä Lõuna-Austraaliast ev.-lut. õpetaja K. Gielov Sydneysse ja pidas sel pühapäeval saksa kirikus jutlust. Peale jutluse paluti, kui peaks eestlasi kirikus olema, kirikusse jääda läbirääkimisteks. Ainult kolm eestlast juhtus kirikus olema: hr. ja pr. Laagus ning hr. Puskar. Paluti õpetajat vana-aasta õhtul kohalikku eesti seltsi tulla, et suurema arvuga eestlaste perest kokku saada. Igalt poolt avaldati sel õhtul soovi jumalateenistuse ärapidamiseks eesti keeles, mis aset leidis järgmisel pühapäeval, 7. jaanuaril 1934. Umbes 200 eestlast oli tulnud kokku Pitt Streeti NMKÜ suurde saali, et csimesest ev.-lut. jumalateenistusest emakeeles osa võtta. Mitukümmend isikut pööras peale jumalateenistuse lõppu õpetaja poole palvega, et ta pikemaks ajaks Sydneysse jääks, kuid kahetsedes pidi ta ära ütleva, sest tema kogudused Lõuna-Austraalias ootasid teda tagasi. Järgmisel päeval lahkus õp. Gielov, kuid nüüd hakkasid Sydney eestlased tegutsema.

Kõigepealt otsustati selgusele jõuda, kui palju eestlastest pooldavad kirikut. Selleks otstarbeks valiti komitee ja see saatis Sydney eestlaste seas 20 lehte ringi palvega: kui teie pooldate kirikut ja soovite õpet. Gielovi ümberpaigutamist Sydneysse, siis kirjutage lehele alla. Mõne nädala jooksul korjati 300 allkirja. Palvekiri õpetaja ümberpaigutamiseks ühes allkirjadega saadeti Adelaide Austraalia luteriusu kiriku presidendile Stolz'ile. Kirjavahetus pres. Stolz'iga kestis umbes 3 kuud, sest et oli vaja, peaaesjalikult, kahes küsimuses selgusele jõuda: 1) kas õp. Gielov hakkab ka kohalists kogudust teenima ja 2) aineline küsimus. Lõppeks lepitati järgmiselt kokku: õp. Gielov tuleb Sydneysse ja hakkab eestlaste seas tööd tegema koguduse loomiseks. Iga teine kuu sõidab tema kaheks pühapäevaks maale inglise kogudust teenima, kus õpetaja koht praegu on vakantne. See korraldus jääb maksma kuni 21. sept. 1934, mis päeval peasinood kokku astub. Tasuna maksab Austraalia kirik õp. Gielovile selle aja eest £ 34 ja eestlased £ 25 (korteri- ja sõiduraha). Et see palk küll madalam oli kui ühelgi Austraalia lut.-usu õpetajal, võttis õpetaja Gielov selle pakkumise siiski vastu ja jõudis juunikuul alul Sydneysse.

Esimene jumalateenistus peeti NNKÜ majas (Liverpool Street), suures saalis. Umbes 200 eestlast oli ilmunud. Õpetaja teatas, et järgmisel pühapäeval peale jumalateenistust peetakse koosolekut. 17. juunil kell ½12 oli umbes 170 inimest koos. Koosoleku juhatajaks valiti hr. Sildever ja kirjatometajaks pr. A. Eitse. Kõigepealt võttis sõna hr. Laagus, kes ennastalgavalt 4 kuud ajutise komitee tööd oli juhatanud. Tema

andis koosolejatele ajutise komitee nimel aru tehtud tööst ja teatas, et komitee ülesanne on täidetud ja õpetaja on Sydneys. Nüüd olevat koosolejate ülesanne otsustada, mis edaspidi teha. Koosolek otsustas ühel häälel asutada Sydneysse Eesti ev.-lut. kogudus ja valida kirikunõukogu, kes kõigepealt põhikirja välja töötaks. Kirikunõukogusse valiti: esimeheks Sildever, abiks Laagus, kirjatometajaks Park, abiks Kaus, kassapidajaks Varik, abiks Strandberg, varahoidjaks Eitse.

1-sel juulil võeti vastu põhikiri ja järgmisel pühapäeval astus koguduse liikmeks 70 isikut kelle arv nüüd on kasvanud 130-le.

Juulikuus läks korda ühes inglise lut. kogudusega neljaks tunniks iga pühapäev üürida kirikut (Unitarian Church, Liverpool Str.) ja 22. juulist peale peeti jumalateenistusi selles kirikus. Et aga mitmelt poolt soovi avaldati suvekuudel jumalateenistusi õhtuti pidada, pööras meie kirikunõukogu kohalise saksa koguduse poole palvega nende kiriku tarvitamise asjas. Sealt poolt tuldi meile lahkelt vastu ja nii on meil praegu (alates 13. jaanuarist) kirik esialgu kolmeks kuuks iga pühapäeva õhtul tasuta tarvitada, välja arvatud iga esimene pühapäev kuus, mil jumalateenistusi endiselt Unitarian kirikus peetakse.

Möödunud aastal, alates juunikuuga, on 27 eestikeelset jumalateenistust peetud. Rahvast on käinud kirikus talvel ja kevadel väga rahuldavalt, kuna nüüd, kesksuvel, jumalateenistustest osavõtjate arv tublisti langedud on. Pühapäevakoolis käib 20 lapse ümber. Leeriõppus algab 5. veebr. s. a.

Kiriklikke talitusi oli möödunud poolaasta jooksul: laulatusi 1, ristimisi 3 (nende seas üks kuue- ja üks kaheksa-aastane laps).

Augusti- ja nov.-kuus korraldas kogudus kohaliku eesti seltsi ruumides kohviõhtuid, et üksikud eestlased paremini üksteisega tuttavaks saaksid; osavõtt nendest kohviõhtutest oli väga rahuldav. Õpetaja esines kõnedega: „Eestlase ülesanded välismaal“ ja „Eesti kooli tähtsusest välismaal“.

Kokkuvõttes on Sydney eestlased praegu oma õpetajaga täiesti rahul, sest rahva igatus on täide läinud. Meil on positiivne lut.-usu õpetaja, kes ühtlasi ka arag seltskonnategelane ja rahvamees. Jäädavad muljed jättis kõikidesse eriti jõuluõõ jumalateenistus. Suur kirik oli rahvast täis ja et peale eestlaste ka teisi rahvusi kirikus oli, pöörus õpetaja peale jutluse ka inglise, saksa ja vene keeles rahva poole.

*

Pühapäeval, 24. veebr. õhtul kell 7 peeti ära esimene pidulik jumalateenistus Austraalias E. Vabariigi aastapäeva puhul. Saksa luteriusu kirik, mis meil tasuta tarvitada on, oli prouade poolt lilledega kaunistatud

ja numbrilauad ning kantsel Eesti lippudega ehitud.

Õpetaja juhtis alguses koguduse tähelepanu sellele, et kodumaal on kell 1/211, ja et terve Eesti praegu seda päeva pühitseb küll kirikus, küll koolis, küll paraadil. Mõttes viibib igauks meist omas kodus, kas maal või linnas. Meelde tuletaades neid, kes oma elu isamaa eest andsid, pööras õpetaja nende ülesannete poole, mis tulevik Eesti rahvale peale paneb.

Peale jumalateenistust kandis ette hr. Tannenthal, kes ka kiriku orelimängijana toimib, selleks päevaks sepiõpetatud vaimuliku luuletuse.

Lõppeks tõusis arvurikas kogudus püsti ja laulis vaimustusega hümmi. Kohalik kõige suurem ajaleht „Sydney Morning Herald“ oli saatnud oma kirjasaatjad kirikusse ja järgmisel päeval ilmus lehes aastapäeva jumalateenistuse kirjeldus.

Tähtsamaid sündmusi Sao Paulo eesti seltsi tegevuses.

17. märtsil s. a. pidas Sao Paulo Eesti Abiandmise ja Hariduse Selts „Uus Kodu“ oma korralist aasta-peakoosolekut.

Seltsi aastasest tegevusest andis aru juhatuse peasekretär Jaan Bauer. Seltsi tegevuse aruanne võeti vastu. Ühtlasi teatas hr. Jaan Bauer, et seltsi juurde on asutatud kirjanduslik ring, mille liikmed on ainult seltsi liikmed. Kirj. ring annab välja ajakirja „Meie Kodu“. Et juba eelmisel peakoosolekul ajakiri „Meie Kodu“ tunnistati seltsi häälekandjaks, siis nüüd tunnistati ajakiri seltsi ajakirjaks tingimusega, et selts mingisugust rahalist kulu, mis ajakirja väljaandmisega ühenduses, enese kanda ei võta. Koosolek kinnitas ka kirjandusliku ringi kokukorra.

Kassa aruandest selgus, et 14. märtsil oli seltsi kassas raha Rs. 798.000.

Seltsi juhatusse järgnevat aastaks valiti Paul Veltson, Jaan Bauer, August Teller, Johannes Toom, Ilmar Toop ja Karl Maaroo.

Revisjonikomisjon valiti tagasi endises koosseisus: A. Aur, Joh. Suursoo ja Vold. Kurik.

Võeti veel üles seltsi maja omandamise küsimus ja valiti sellekohasesse komisjoni Jaak Rebane, Eduard Kalju ja Jaan Bauer.

Seltsi auliikmeteks valiti hr. J. Kartau, dr. Synesio Raugel Pestana (Balti maade sõprade ühingu esimees) ja Snr. Peneteado (brasiillane, kes teenib linnavalitsuses ja mitmel korral seltsi on päästnud trahvidest).

20. aprillil korraldas eesti selts omis ruumes esmakordselt algupärase õperetiõhtu.

Operetiks valiti sealse eesti näitleja Johannes Linbergi oma loodud tekstiga 3-vaatuslik operett „Aguli laulik“, mis muusikaliselt koosneb tuntud operettide viisidest. Lavastaja, näitejuht ja liikumisjuht oli Johannes Linberg. Saal oli rahvast täis ja kõik jäid rahule ettekantava operetiga.

Peale näitejuhi väärilis tähelepanu muusikajuht V. Gøets. Dekoraator Robert Zirk oli üllatavalt hästi korraldanud dekoratiivse osa. Peaosalistest oma näitlemisvõime ja maheda, meeldiva häälega võlus näitejuht J. Linberg ise, niisama ka pr. E. Turner. Opereti heale kordaminekule aitas palju kaasa valgustusseadeldis hra Munso korraldusel. Koor esines lauludega võimsalt. Saade oli klaveril ja viiulil.

4. mail oli korraldatud seltsi suurem omavaheline koosviibimine. Kutsutud olid kõik seltsi tegelased, kes kuidagi seltsile kaasa aidanud. Kutsutud seltsi tegelasi tuli kokku 80 inimese ümber, nende seas dr. Synesio Raugel Pestana, Baltimaade Sõprade Ühingu president, ja Leedu konsul dr. Petras Mačiulius abi-kaasaga. Ettetulnud takistuste pärast ei saanud ilmuda Eesti aukonsul F. B. Arnesen.

Peeti palju südamlikke kõnesid. Seltsitegelane R. Zirk oli maalinud seltsi esimehest P. Veltsonist pildi, mis nüüd pidulikult kattedest vabastati.

Koosviibimine oli tujuküllane, lauldi, kõneldi ja lõppeks pildistati koosviibijad.

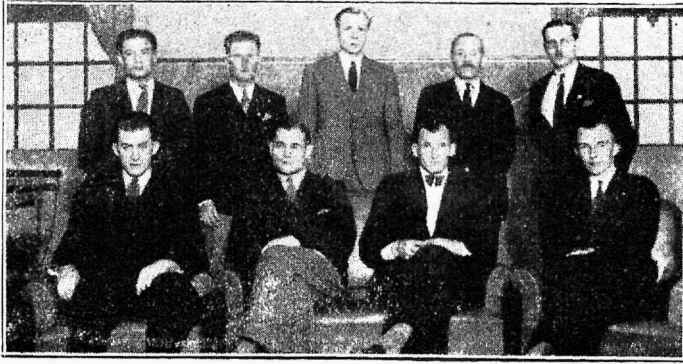
Pühapäeva õhtupoolikutel on hakanud selts korraldama tantsupidusid, mis annavad seltsile sissetulekut. On suudetud hoida korda ja brasiillasi on neil tantsupidudel näha õige rohkel arvul.

Seltsi olukorrale mõjub heategevvalt ka üldine majandusliku olukorra paranemine. Töö kriisi Sao Paulos pole enam tunda. Ehitatakse tuhanded majad. Sellist palavalikku ehitamise hooaega pole Sao Paulos nähtud. Sirguvad moodsad pilvelõhkujad kui nõiaväel. Eestlased on kõik omal alal töödel.

Eestlaste edukas esinemine New Yorgis.

Emadepäeval, 12. mail, korraldati traditsiooniliselt Brooklynis (New Yorgi linnas) Prospekt pargis mitmete rahvuste esinemised, kust osa võttis ka Eesti Haridusseltsi rahvatantsu trupp prl. Alice Zimmermani juhtimisel. (V. pilt lhk. 19.)

Kümnetuhanda-pealine pealtvaatajate hulk jagas eestlastele suurt tähelepanu ja New Yorgi lehed tõid kirjeldusi ja ülesvõtteid eestlaste esinemisest.

Sao Paulo Eesti Abiandmise- ja Haridusseltsi „Uus Kodu“ uus juhatus.
Istuvad vasakult paremale: Ilmar Toop — sekretäri abi; Paul Veltson — esimees;
Hans Bauer — abiesimees; Jaan Bauer — peasekretär.
Seisavad vasakult: Johannes Toom — varahoidja; Johannes Suursoo — rev. kom.
liige; Voldemar Kurik — rev. kom. liige; August Teller — laekur ja Karl Maaros —
laekuri abi.

Detroiti eesti seltsi sündmusi.

11. jaanuaril pidas D. E. S. „Kodu“ peakoosolekut. Juhatuse aruandest 1934. a. tegevuse üle selgus, et selts on töötanud võrdlemisi aktiivselt. Aasta jooksul peeti 6 koosolekut, korraldati 7 koosviibimistpidu ja 5 väljasõitu suvel. Kassa läbikäik ei olnud küll suur, kuid andis siiski ülejääki. Seltsi juhatusse valiti: esimeheks J. Riis (endine), kassapidajaks John Weeks (endine) ja kirjatöimetajaks Sam. Busch (uus). Seltsi aadress on endiselt: 9733 Holmur ave, Detroit, Mich. U. S. A.

17. veebruaril oli seltsi korraldusel igaaastane kaardimängu võistlus pinochle mängus rändava auhinna-karika peale. Võitjaks ja karika omanikuks 1935. a. tuli Albert Walzer.

Eesti Vabariigi 17. aastapäeva 24. veebruaril pühitsesid Detroiti eestlased sel aastal suurejoonelisemalt kui ühelgi eelmisel aastal. Selts rentis selleks päevaks saali Vene kooperatiivi ühingult, et oleks vastavalt ruumi pidustuse korraldamiseks. Pidulik aktus algas kell 2 päeval hümnide, kõnede ja lauludega. Järgnes pidusöök, serveeritud 60 inimesele; lauakõnede ja lauludega tervitati kodumaad. Siis tants, mängud ja hiljem kohvilaad. Koosviibimine kestis hilisööni ja jättis ülevaid muljeid.

J. R.

Eestlased Londonis.

Eestlaste seltskondlik elu Londonis on jälle veidi elavnema hakanud, nagu nähtub kirjutisest „Rahvalehes“.

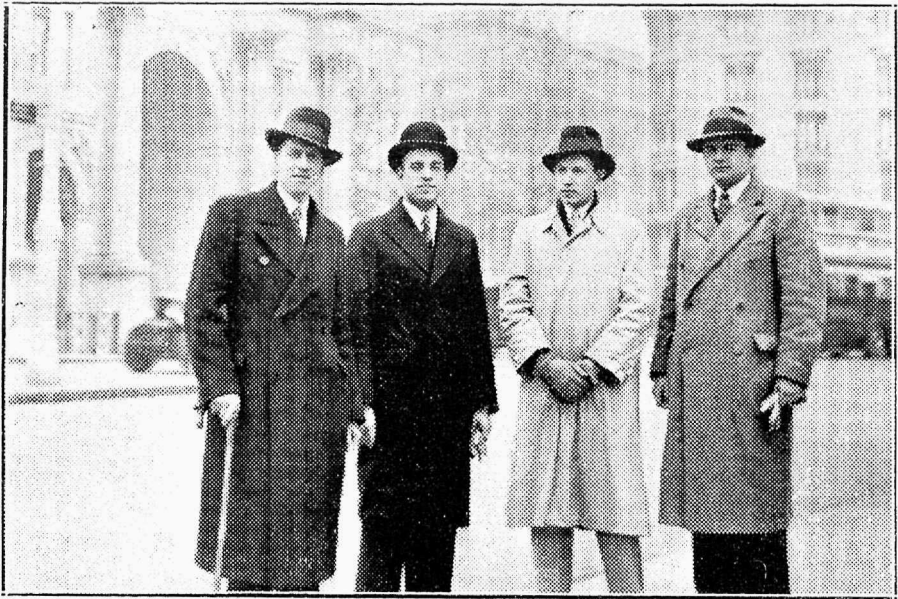
Eesti seltsis (saatkonna ruumes) käiakse koos iga nädal korra. Teine kooskõnnimise koht on pr. Riksoni juures (igal laupäeval

ja pühapäeval), milline asub Oxford Circus'e lähedal. Ka käiakse sageli koos prl. V. Raua korteris, eriti rohkesti külastamist leiab see eesti meremeeste poolt. Rohkesti külastatakse regulaarselt ka Royal Hotel'i kohvikut Piccadilly's ning hindude klubi. Neis kohtades käiakse südant kergendamas ja hankimas uudiseid kodumaast. Samas aga unustatakse palju inglise keelt.

Raske oleks teada kõiki neid eestlasi, kes elavad suures miljonlinnas. Paljud peavad paremaks hoida eemale eestlaste perest. Hiiglasuur London võimaldab seda kergesti.

Mõned eestlastest, kes juba kauemat aega on elanud Londonis, nagu prl. Tony Brehm (ligemale 25 a.), ja pr. Ritsing, teavad enam-vähem põhjalikult inglise elu. Ka preilid Vilhelmine Raud, Emma Jagel, M. Jänes, Valentine Joakit ja Nyna Reinberg on elanud Londonis kauemat aega, mõni neist koguni pooltosinat aastat, teavad Londonist ja tema elust nii mõndagi. Need, kes Inglismaal on elanud umbes paar-kolm aastat, nagu preilid Jutta Muri, Salme Krüger, Elli Grünberg, Alice Laurberg (Eesti saatkond), Jutta Kuhl, Erika Pert, A. Mühlhausen, M. Jakubov, õed Grünthalid (üks neist abiellunud ja nüüd Taumi nime all), Eva Kask, õed Grünbergid, Lilly Raudma, Leida Krieger (end. Filiae Patriae liige) ja mõned teised tunnevad end Londonis nagu kodus. Väga rohkesti on ka „nooremad generatsioonid“, s. o. neid, kes olnud vähem kui aasta Inglismaal.

Suure naispere kohta on Londonis elutsevate eesti meeste arv üpris väike. Ainult pooltosinat noormeest on leidnud endale võimaluse elada Londonis. Nendest oleks nimetada Eugen Johnsonit, Londoni

Londoni eestlasi.

Vasakult: O. Saar, E. Johanson, M. Ratshunas ja N. Küttis.

Eesti seltsi esimeest (Tallinna rätsepmeister Max Johansoniga), kes Londonis õpib rätsepaametit Thantoni instituudis, Otto Saart, äriomaniku Kr. Saare poega, kes täiendab oma oskust Londoni politehnikumis kaubanduslike ainetega, metsateadlast Nikolai Küttist, kes töötab John Callatly metsamaterjalide brokerfirmas ja õpib Londoni politehnikumi õhtukursustel, Maksim Ratshunast, kes töötab kelnerrina hästitatud „Park Lane'i“ hotellis, Hiljar Kallast, endise Londoni Eesti saadiku poega, kes töötab J. Brandt'i Ltd. äris, ja Oskar Vilbergi.

On küsitav, kauaks needki Londonisse jäävad, sest nagu eelpool mainitud, on äärmiselt raske saada tööluba ja Londonis elamine „kapitalist“ on pea võimatu.

Ei saa väita, et keegi suurest eestlaste perest Londonis oleks sammunud silmapaistvat karjäärirada. Naispere on pea-aegu eranditult majatöölised ja nende võimalused ja palgaolud on inglise oludega võrreldes väga väikesed: prii ülalpidamine ja 30 šillingit nädalas on harilik tasu.

Paremad tingimused on meestel, kuid üle 5 naela nädalas, mis Londonis väga väike raha, on raske saada.

Belgia eestlaste elust.

Majanduslik olukord ei ole põrmugi paranenud veel Belgias ja seepärast ei ole eestlaste elujärg ka mitte kõige parem. Paljud on ikkagi alalise kohata ja talvel

suuremat aega ilma tööta. Et niipea olukorra paranemist märgata ei ole, siis paljudel on sügisel tahtmine siit lahkuda.

Suuremalt jaolt kõik on töölised ja mõni üksik on vahest paremal kohal ja järjel. Naised on enamjagu majateenijad ja seega on nende olukord parem kui meestel. Peab kahetsusega tunnistama, et omavahe-line läbisaamine ei ole kõige parem ja on neid, kes kadedusest ja isiklikkudest põhjustest lähevad isegi nii kaugele, et saavad ametivõimudele kaebusi kaasmaalaste peale tööolude puudumise üle jne. Kurvem lugu on veel see, et endine aukonsul belglane Moreau, kes mõne aasta eest tagandati Eesti Valitsuse poolt kohalt, on peale tiitli kaotamist saanud suuremaks Eesti Vabariigi ja eestlaste vaenlaseks, ja saadab ka omakorda kaebusi nende peale, kellega temal vahekord ei ole olnud kõige parem. On isegi olnud juhuseid, et mõned on saanud ähvarduskirju Moreault, et kui nad ei tasu ära võlgasid, mis sel ajal olid konsulaadist laenatud, laseb neid maalt saata välja. Olgugi, et Moreaul ei ole mingisugust moraalselt õigust neid võlgasid sisse nõuda, kuna ta ise võlgneb paljudele Tallinna firmadele suuri summasid.

On siis loomulik, kui mitmelt poolt tulevad kaebused ametivõimudele eestlaste peale, et need siis kõige parema pilguga ei vaata viimastele.

Halb nähe on ka veel see, et Moreau on leidnud omale eestlaste seast käsilasi, kes aitavad koguda andmeid ja aadresse oma kaasmaalaste üle.

Ka seltside tegevusest ei saa ütelda, et see oleks nii aktiivne. Belgia Eesti Selts põeb kauemat aega osalist juhatajate kriisi, sest esimees hra Tali andis lahkumisteate, kuna abiesimees hra Luik on jällegi väljaspool Brüsselit ja ei ole seltsi tegevusest aktiivselt osa võtnud. Seisukord oli õige täbar ja endisel esimehel tuli ajutiselt veel edasi jääda oma kohale. Seltsi liikmete arv ei ole ka tõusu näidanud ja sarnane olukord pani tõsisemalt korra mõtlema neid, kes olid kõige suuremad seltside ühinemise vastased. Päevast päeva suurenes ühinemise pooldajate arv Belgia Eesti Seltsi liikmete seas, kuna rahvusühinglased teatasid mitmel korral, et nende poolt mingisugust takistust ei ole. Viimaks saadi niikaugelt, et ühinemise koosolek otsustati ära pidada 14. aprillil. Tuleb tähendada, selles, et niikaugelt jõuti, on suured teened esimesel Brüsselil Eesti Seltsi end. esimehel hra Puurmanil.

14. aprillil, enne ühinemise koosolekut, pidas B. E. S. veel üldkoosolekut, kus otsustati Rahvusühinguga ühineda, kuid, et alles jäägu B. E. S.-i nimi. Ühinemise koosolekule oli esmakordselt üle 40 inimese kokku tulnud. Koosoleku juh. valiti hra Dardovsky, kes kandis ette B. E. S.-i seisukoha ühinemise asjus. Rahvusühingu esimees hra Kalman teatas, et nemad on igal tingimusel nõus ühinema, kuid et nime küsimust otsustagu üldkoosolek, sest nemad ei ühine nime pärast, vaid tarviduse pärast, et kodurahu saavutada. Hääletamisele läks kaks nime: B. E. S.-i poolt nende nimi ja teiste poolt parandusega Belgia Eestlaste Selts, mis sai poolt 21 ja vastu 15 häält, seega otsustati nime muuta.

Juhatajate koosseisu kindlaksmääramisel tekkisid aga tülid ja koosoleku juhataja lõpetas koosoleku, kuigi suur enamus tahis koosolekut jätkata, et ühinemist lõpuliikult teostada. Nii nurjus katse seltsi ühendada.

Lõpuks võiks mainida, et B. E. S. püüdis 5. mail veel oma algatusel ühinemise koosolekut ära pidada, kuid et ühendusse ei oldud astunud rahvusühinglastega, siis peale B. E. S.-i liikmete ei olnud teisi koosolekule tulnud ja seega jäi ka koosolek pidamata.

Helsingi Eesti Selts.

Seltsi tegevuse talvine hooaeg on jõudnud lõpule. Peo- ja perekondlikudel õhtutel on võidud nüüd jälgida rohkearvuliste noorte elu. Oleks asjata kurtmine, et meil puudub siin nüüd noort töäjõudu. Aga kahjuks peab seda tähendama, et meie siin ei ole suutnud või jälle ei ole osanud seda noort elujõudu loovaks tööks meie seltsi heaks küllalt kasutada.

Loengute ja kõneõhtute poolest oleme läinud hooajal olnud rikkamad eelmistest aastatest. Sooja tänu väärrib selle eest pr. Leeni Vesterinen, kes ajutiselt siinõppivaid akadeemia kodanikke on meie seltsi ümber koondanud, ja mitmeti seltsielu rikastanud.

Aga siiski on jäänud teostamata nii mõnigi üritus, mis meie seltsil möödunud hooajal kavas oli. Laulukoori ellukutsumine närbus. Ka näitemängude ettekanded, mida meie seltskond juba aastaid huviga ootab — jäid tulemata. Seltsi raamatukogu ootab palju aastaid täiendamist — aga selleks on puudunud raha. Noortest jõududest meil enam ei ole puudust. Ainult indu ja algatust oleks vaja, et seda elavat jõudu seltsi eesmärkidele vastavalt tööle rakendada.

11. mail oli tegevuse hooaja lõpupidu, kus pr. L. Vesterinen pidas südamliku kõne, tänades kaastöö eest peatselt siit lahkuvaid eesti üliõpilasi, kes on toonud endi elutulega meie seltsi soojust ja valgust, soovides, et sügisel uued siiatulijad võtaksid praegustest lahkujatest head eeskujut, aidates siin eestluse tunnet elustada, jne. Pr. Maria Tammann esitas oma võimsa, kõlaküllase ja meeldiva sopraniga soololaule. Kansallis koor — 16 lauljat — laulis valdavalt ühe soome ja kolm eestikeelset laulu.

Laupäeval, 13. aprillil pühitses selts oma 22. aastapäeva. See õhtu kujunes üheks kaunimaks õhtuks seltsi möödunud hooajal. Pidule oli ilmunud rohkel arvul siinseid eestlasi ja ka eestisõbralisi soomlasi. Seltsi esimees B. Aspere pidas tervituskõne. Peokõne pidas Eesti saatkonna sekretär Hõbemägi, kes oma sümpaatse kõne lõpul esitas soovi, et Helsingi eestlased laseksid ka endi sugunimed eestistada ja et siinseid eesti seltsis valitseks alati mehine eestluse vaim.

Viuldaja P. Klausen tõestas viiulil head mänguuskust. Etelä Suomalaisen Yliöp. osakonna segakoor kandis ette soome- ja eestikeelseid laule, mis sütitasid kuulajate rinda. Vaimustavate kiiduväljendustega krooniti kava sooritajaid. — Nagu nähtub, on meie selts viimasel ajal ikka rohkem soome seltskonnaga sõbralikku läbikäimisse asunud, mille üle võib tõsiselt rõõmustada. Helsingi Eesti Seltsi pere oma aasta tähtpäeval oleks ka meie Eesti Vabariigi esindajat, minister Rebast ühes abikaasaga healmeelil soovinnud endi keskel näha, kuid kahjuks meie praegusel saadikul ei jatkunud selleks aega.

Pühapäeval, 28. aprillil, kl. 1 päeval esitati Helsingis, kesklinnas, ühes suurimas kinos — „Bio-Bio's“ eesti filmi nimega: „Eesti kutsub“. Filmi oli jälgimas saalitäis rahvast. Vahepaladena pr. M. Tammann esitas soololaule.

Välis-Eesti Ühingu Riia klubi peakoosolek.

Välis-Eesti ühingu klubi Riias pidas 23. mail oma korralise aasta peakoosoleku.

Klubi uude juhatusse valiti: saatkonna sekretär V. Kruus, peakonsul H. Rosenfeldt, J. Verendel, Johan Ronnimois, G. Engelbrecht ja P. Reinvald. Esimeheks valiti endine — Vidrik Ivask.

Revisjonikomisjon moodustati järgmistest liikmetest: J. Koppel, J. Kalt ja J. Adolf.

Möödunud aastal tegutses klubi kõigiti edukalt. Isäranis palju huvi pakkusid klubi omavahelised koosviibimised, kus

muuseas kõnelesid ka Eesti saadik K. Menning ja konsul V. Kruus.

Peakoosolek avaldas soovi eesti raamatu juubeliaasta puhul korraldada Riias eesti raamatute näitust, võimaldades seega Riia eestlastel omandada eesti kirjandust. Klubi juhatuse hoolede jäeti raamatute kohaletoimetamine, kuna peakoosolekul viibiv Eesti Organisatsioonide Liidu esimees hra J. Verendel andis nõusoleku, et Liit näituse üldkorralduse oma peale võtab.

Oleks tänuväärne, kui vastavad organisatsioonid kodumaal sellele Riia eestlaste algatusele kaasa aitaksid.

Otsustati rohkem rõhku panna noorte organiseerimisele ja tehti juhatusele ülesandeks liikmemaksu nii määrata, et see noortele raskusi ei teeks klubi liikmeks astumiseks.

Väliseestlased !

Omandage „ESTONIA“ teatri teenelise näitleja **PAUL PINNA** memuarid:

„Minu eluteater ja teatri elu“.

Hind ühes saatekuludega \$ 1.— Saadaval Välis-Eesti Ühingu, postkast 100, Tallinn, Estonia.

Välis-Eesti seltsid!

Kodumaa
näidendeid
ostate kõige
suuremas va-
likus

TAVET MUTSU
teatriraamatukogust

Tallinn
Vene 6

Kümmekond aastat ja
praegu hea eduga te-
gutsev

tööstus

ühes kinnisvara ja täie-
liku sisseseadega müüa

Vajalik kapital \$ 5000.
Järelepärimisega pöö-
rata: Türi, postkast 27
või Välis-Eesti Ühing,
postkast 100, Tallinn.

Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemine Melbourne'is.

Esiplaanil: pr. V. Raik (omavalmistatud E. V. sünnipäevakoogiga, millel 17 küünalt ning eesti eit ja taat hoides eesti lippu), hra J. Raik, hra ja pr. Schmit. Esimene rida vasakult, istuvad: pr. Veltula pojaga (soomlane), pr. Kadak, hra Losberg, pr. Losberg, pr. Ernits, hra Ernits, hra Madison, Miss Brown (austr.), neiu Raik, hra Kaukver, neiu Valberg, hra Tedre, hra Jakobson, hra Treisalt, hra Viilas, pr. Jakobson, hra Mahoni (seisab). Teine rida, seisavad: hra Veltula (soomlane), pr. Seeger, neiu Kolts, hra Seeger, pr. Viilas, hra Tiilen, pr. Tiilen, hra Marder, hra Vahtra, pr. Vahtra lapsega, pr. Treisalt, hra Reiman, neiu Nessel, hra Roosen, neiu Nessel, hra Törn, hra Kroon, pr. Kroon.

Ringvaateid välismailt.

Eesti Mehhikos.

V. Padva ühes Mischa Elmaniga Mehhikos kontsertreisil.

See oli üks neist paljuist ilusaist õh-
tuist, mida veetsin terve kuu jooksul ühes
proua ja härra Padva'ga siin, Mehhikos.
Some konsuli härra Leo K. Grönroosi
tüübiline talutare-söögitolaud ägas kodu-
maa ja vennasrahva konservidest, napsust
ja soome leivast. Sööming oli kodumaali-
selt uhke! Meil, „jurilikmeil“ oli tõesti
raske esimese auhinna määramine pari-
male konservikarbile. Rud. Andersoni
kalakonservid püüdsid vägisi esikohta,
kuid ka Viiburi heering tomatis preten-
deeris samale! Lõppeks, pika kaalutluse,
sõtmise ja vaieluste tulemusena jäi võist-
lus pooleli, sest lõppvõistluseks ei piisanud
osavõtjaid — need maitvad palad olid
läinud „kõige liha teed“.

Ent lubage, et pööran paar lehekülge
tagasi ja algan oma jutustusega algusest.

Juhtus, et lugesin New Yorgi „Meie
Tee“st“, et härra V. Padva asuvad ühes
Mischa Elmaniga kontsertreisile, mis peale
Florida ja Kalifornia pidi lõppema Meh-
hikos.

Artiklis oli mainitud, et kontserdid al-
gavad Floridas märtsi algul ja et terve

reis kestvat kaks kuud. Seda teadet aluseks
võttes, pidasin „sõjanõu“ ja tulin otsusele,
et härra Padva peaks Mehhikosse jõudma
märtsi lõpus.

Kadus aeg . . . nädalad möödusid . . .
kuni . . . ühel ilusal hommikul lugesin
müürilehtedelt järgmist:

Teatro de Bellas Artes.

Mischa Elmani kontsert.

Neljapäeval, 28. märtsil 1935. a.

Klaveril: V. Padva.

Oli see üks tore kokkusattumine: 28.
märtsil Bellas Artes'is eestlase V. Padva
ja Mischa Elmani esikontsert ja Vera-
Cruzis saksa kaubaauvikul „Attica“ Meh-
hikos Rud. Andersoni esimesed kalakon-
servid. Eesti tutvustamine Mehhikos algab
seega kahel rindel! OK!

Saadess laevakontoritilt teate, et „Attica“
— ja minu konservikaup — õõtsub veel
kuskil Havanna ja Vera-Cruzi vahel lainete
harjul, tundsin püha viha, et lõunapoolsel
rindel on jälle see tavaline Mehhiko hiline-
mine ja mina ei saa kavatsetult kontserdi-
le minna: ühes käes lillekimp ja teises
sprotid-angerjas-silmud. Kuid parata pol-

nud siin enam midagi, tuli leppida selle igavese Mehhiko manana'ga (homsega).

Mõttesähvatus mu ajusopis, et härra Padva võiks juba Mehhikos olla, silus mu muremõtted peakolust ja ma hakkasin telefoniga ründama Mexico City parimaid hotelle. City parim ja moodsaim hotell „Ontario” vastas minu küsimusele, kas härrad Elman ja Padva on juba saabunud: „Jah, nad saabusid juba eile õhtul.” Mul polnud enam aega pikemalt traati pidi seletada, vaid kihutasin otsemat teed isiklikult kohale (siin pole midagi imestada, sest elan ainukese eestlasena Mehhikos), kuid mulle teatati, et proua ja härra Padva lahkunud vast poole tunni eest hotellist, et minna jalutuskäigule.

Ehkki Mexico City omab 1.500.000 elanikku, pole ta siiski ei New York ega London, kus uustulnuk kaob tänavate rägastikku ja sa võid otsida aastaid. Siin on Teatro de Bellas Artes, postkontor ja kohvik Baltimor, ja ehk veel mõni kolmas-neljas keskus, kuhu kindlalt uustulnuk-välismaalane esimesel päeval sisse astub. Mõtlesin, kui ma neid Bellas Artesist ei leia, siis on nad Baltimore kohvikus; kui aga neid ka seal pole, siis postkontorist saan nad kindlasti kätte. Ühe sõnaga täpsalt nagu Tallinnas — kui pole Corsos, siis vaatame Feischneri juure jne.

Bellas Artes tõi mulle pettumuse, seal neid polnud, kuid üle-tee on post, kui õige vaataks enne sinna, kui kohvikuid pidi kolama hakata. Enne veel kui olin suutnud ületada liiklemisrohke peatänava, siirdus mu tähelepanu flanell valgeile pükstele — siin kantakse vaid puuvillaseid — tumedale baskimütsile ja healõikelise sinise kuue käevangus jalutavale blond daamile. Kahtlematult välismaalased. Et see jalutajate paar iga vähemagi asja vastu huvi tundis, langetasin oma otsuse: kõige rohkem on nad 24 tundi Mehhikos olnud. Tuli appi võtta spionaaz, et selgusele jõuda, mis keelt need inimesed räägivad. Ma olin vast kõige enam nende ees jalatanud kümme meetrit, kui kuulsin üle mitme aasta esimest korda puhtas eesti keeles järgmist: „Padva, vaata, see on kindlasti norralane . . .” Ma tegin ühe sõjameheliku ümberpöörde ja vastasin samas puhtas eesti keeles: „Eksite, proua Padva, olen ainukene Mehhiko eestlane,” mille peale härra Padva oma tavalise huumoriga vastas: „Tere, Mehhiko eesti seltsi esimees, kirjatoimetaja, laekur ja seltsiliige!” . . . Tutvustamine, sada küsimust ühelt ja teiselt poolt, kunas, kus, kuidas, kust, kauaks? jne., kuni leidsime endid Riz'i hotelli lõunalauast, kus klaasid töstsime eestlaste rekord arvu puhul (3 inimest) Mehhikos . . .

Järgnesid edurikkad kontserdid, väljasõidud Ameca-meca'sse, Kochmilco'sse, De-

cierto de Lionese'e, igalt poolt ülesvõtteid ja palju ilusaid mälestusi . . . kuni saabus õhtu, millise korraldasime ühiselt Soome konsuli härra Leo K. Grönroosiga eesti kunstniku ja tema abikaasa auks. Võiks tekkida küsimus: miks siis mitte meie enese, Eesti konsuli seltskonnas ei tehtud sarnast vastuvõttu? Ma jätan tõsise vastuse siinkohal mainimata, vastan aga härra Padva huumoriküllase väitega: Meie Mehhiko konsul võiks oma tiitli ette panna neli salapärast tähte — S. U. P. E. — Siempre un poco enfermo — alati üks natukene haige! Enam kui tosinakordse helistamise ja isikliku külastäigu puhul saime me mõlemad sarnase vastuse!

. . . nii nagu ma alul juba mainisin, et konservide auhindamisest ei tulnud midagi välja, sest nad lõppesid otsa, kuid head tuju ja muusikat jätkus meil varahommikuni. Härra Padva kandis meile ette Eesti rapsoodia, oma viimast kompositsiooni — Electric ja palju, palju muud. Üle hulga, hulga aastaid tundsin ennast jälle kodumaalaste keskel, millest jäi ja jääb unustamatuid mälestusi.

Elman-Padva kontserdid said siin parima kriitika osalisteks. Arvustus osutas V. Padvale kuulsa viiulikunstniku kõrval suurt tähelepanu ja tunnustust.

Juhan Nõmmik.

Euroopa Hiinas.

Euroopa suured eesõigused ja vaenulik vahekord kohaliku rahvaga. — Hiinlase tung kultuuri ja tsivilisatsiooni poole. — Sõjatehnika areng eurooplaste juhtimisel.

Täiendavalt oma kirjeldusele eelmises Almanakis „Eestlased Hiinas” kirjutab konsul P. Rumbert veel välismaalaste ja hiinlaste vahekorra Hiinas järgmist:

Välismaalased on hiinlaste poolt vihatav rahvas. Selleks on hiinlaste poolt vihatav rahvas. Selleks on hiinlaste poolt vihatav rahvas. Kuredetakse välismaalaste eesõiguste üle, mida nad saanud vägivallaga 50—80 aastat tagasi. Hiinlased ei ole seda õigust, mis on välismaalased Hiinas. Välismaalased kontrollivad tollitulu ja teisi riigisissetulekuid, kuna see on lubatud välismaalastele laenu tasuks „Boxeri mässu” (välismaalaste vastase) sumbutamise kulude katteks, raudteede ehitamise eest ja muude kohustuste tasuks. Teatud riigid õhutavad ja sobitavad kodusõdasid, laenates ühele või teisele poolele raha sõjakuludeks, nõrgendades nõnda Hiina jõudu ja hoides sellega alati enesest rippuvuses. Kõige rohkem vihavaenu äratavad „eksterritoriaal”-õigused, milles välismaalane on täiesti puutumatu. Kontsessioonidesse saadetakse võrassõjaväge ilma loata, hirmutuseks hiinlastele, ja suurendatakse selle arvu oma äranaagemise järgi. Jaapanlased iga-

päev, täies relvas, teevad metsiku kisa ja käreaga lahinguharjutusi linna-pargis. Välismaa vägede vahetusel või suurendamisel astuvad need maale sõjalaevadelt täies relvas, orkestritega eesotsas, marsside sajatuhande vihkava silma all läbi linna oma kasarmuisesse. On juhuseid olnud, kus välismaalasi kaugemal kesklinnast on loobitud kividega või sosistatakse neile põlgava pilguga hulga „õnnistussõnu“, nimetades neid „valgeiks kuradeiks“ või „alatuiks hulguskoerteks“ (viimasel on alatuim tähendus Hiinas). Maal, kaugemal linnast, võib igatahes julgem olla, sest hiinlased seal, nii kui ikka madala kultuuriga rahvas, on õiglasemad ja taltsamad. Üldse väljaspool kontsessiooni vaadatakse välismaalast kui imeelukat, esiteks kartusega eemalt ja siis, lähenedes, katsutakse käega. Kuid linnas ei ole ettevaatus mitte üleliigne.

Viimase 10—15 aasta jooksul on Hiina märgatavaid edusamme teinud kultuurilisel alal (linnades), mille järeltulusel on ka mitmed eesõigused välismaalaste käest vägivallaga ära kistud. Hiinlased nõuavad enesele õigusi kontsessioonides, tükiavad isegi linnavalitsusse, põhjendades, et nad on oma kodumaal ja et neid on kontsessioonis 2 miljonit.

Üldse ei ole enam Hiina see, mida Euroopas arvatakse. Olgugi, et maal kestab elu nõnda, kui see oli kakstuhat aastat tagasi, kuid linnaelanik püüab oma last vähegi koolitada, kuna jõukamad saavad lapsed välismaale, kust nad tagasi tulles valmistavad ennast välismaalaste teenistuskohdade ja nende tegevuse ülevõtmiseks, lootes, et tuleb varsti aeg, kus kõik välismaalased tõrjutakse Hiinast välja. Linnades, eurooplaste läheduses, igas asjas ahvitakse järel euroopa kultuuri (hoolimata eurooplaste vihkamisest). Neid sõidavad mootorrattastel ja luksusautodel, iga koolitüdruk mängib klaverit, valvab hoolega moodsa seengu järgi. Pikapatsiga-hiinlasi enam ei ole näha. Välismaa ülikooliharidusega mehed püüavad ennast näidata kultuurilistena, olgugi et see ainult silmakirjaks on, sest eraelus ei suuda nad vabaneeda aasialikust mõtlemisviisist ega vastavatest kommetest. Hiina sõjavägi on varustatud moodsate relvadega ja lennukitega. Veel mõni aasta tagasi kandis sõdur ühes relvaga ka vihmavarju, ja vihma tulekuga katkestas üldse lahingu, ning vaenlase söögialal ei puutunud ta teda. Nüüd on väeosades välismaalased instruktoreiks (enamalt jaolt sakslased). Sakslased ja inglased on valitsuse juures nõuandjateks. Läänud aastal seltskondlikud organisatsioonid ühinesid kuulutasid igas Hiina linnas, valitsuse toetusel, „uue elu“ kava, mille peasihiks on hiina rahva kultuurilise tasapinna tõstmine. Kuid võimata on kõi-

gist püüetest kuigi märgatavaid tagajärgi oodata, sest 400 miljonit hiinlast on organiseerimata ja absoluutses vaimlises pimeduses. Veeteedest kõrvalolevad mõned maa-alad on teede puudusel ilma postiühendusega. Üldtähtsusega sündmusi saadakse mõnes kohas teada alles aasta või paari pärast kuulujutuna.

Esimesed eestlased Ameerikas?

Pealkirja all „Esimesed eestlased Ameerikas“ teatab „Tallinna Post“*) 22. II 35 nr. 8, ameerika eestlaste sellekohaste uurimuste põhjal, et esimesed eesti perekonnad rännanud Ameerikasse 1898. a. ja pioneeride au kuuluvat Võrumaalt tulnud asunikkudele.

Ka kui ainult perekondadest kõneleada ja asunikude all mõista põllu- ja karjapidajaid, võib nimetatud aja (1898) natuke tagasi nihutada, selle juures kõrvale jättes need jäljeta kadunud „eesti- ja liivimaalased“, keda Rootsi valitsus 1627. a. Põhja-Ameerikasse Delaware jõesuhtu elama asutas (vaata minu Kraasma Maarahvas 1903. a. lk. 10) ja need Ameerikasse karunud saarlased, kellest poisikese põlves, 1880. a. ümber kuulsin kõneldavast.

Igatahes juba 1894. a. leidus Ameerikas perekonnalisi eesti asunikke.

Ühega nendest (John Meer, Fort Pierre, South Dakota) olin kirjavahetuses eestikeelsete raamatute hankimise asjus. Tema aadressi olin saanud 10. XI. 1896. a. Soome meremeeste õpetajalt Väinö Durchman'ilt (pärastine Turkanheimo, †). J. Meer kirjutab mulle 4. I 1897: „Meie, eestlased, oleme siia Dakotasse tulnud Lõuna-Venemaal, Krimmist, kahe ja poole aasta eest. Meid on praegu 7 perekonda (36 hinge) siin asumas. Ülespidamine on meil mitmesugusest asjast, rohkem karjakasvatusest... Laiemalt eestlaste ringkonnast mina Ameerikas ei tea, aga niipalju tean, et eestlasi siin asumas on. Kohad, kus eestlasi veel on, on San-Francisco, Kalifornias, ja ka Oregon, see on õhturannas, Vaikse ookeani rannikul. Ka on New-Yorgis mõned eestlased ja need on enamasti käsitöölised. Vaikse ookeani rannikul on mõned kalapüüdjad ja laevamehed, kel aga kindlat asupaika ei ole...“

Ameerikas oli 1897. a., kus J. Meer mulle kirjutab, igatahes juba enam eestlasi kui J. Meer eeldab. Näit. elas San-Franciscos ühe sealse eestlase teate järele 1897. a. umbes 100 eestlast ja 10. XI 1896 kuulsin Väinö Durchman'ilt, et eestlasest õpetaja Hans Rebane kogub eestlasi (ka lätlasi) Pensacolas, Bostonis, Philadelphias, Baltimores.

*) „Meie Tee“ nr. 2, 1935. a., järgi. Toim.

A. 1903 hindab „Amerika Eesti Postimees“ (1903, nr. 4), Ameerika eestlaste hulka 1000 peale ja neil oli oma ajaleht, selts ja kogudus (vaata minu „Die Krasnyer Esten“ 1904, lk. 5).

Meie meremehi — neid oli Salatsi praosti Schlau hindamisel enne 1897. a. umbes 500 liikumas (lätlasi 1400, balti sakslasi 100) — käis juba enne aastat 1893 sellevõrra palju Ameerika sadamates ja olid nad kodumaal sellevõrra unustatud, et V. Durchman neid Soome meremisjonisse New-Yorgis hakkas kutsuma ja nende eest — ka eesti kirjanduse hankimisega — hoolt kandma (vaata näit. üleskutse „Postimehes“ 24. IV 1895, nr. 90), kaunis eesküju, mis teistes Soome meremeeste kodudes järeletegemist leidis (K. Hellin Pensacolas 1896, R. Hernberg San-Franciscos 1896 jne., ja ka Inglismaal).

Meie iseseisvuse aegu on soomlased seda lahkust jatkanud, aga mõlemal pool kasvab tunne: oleks aeg, et eestlased ise nimetatud küsimuse korraldamiseks käed kindlamalt külge paneksid, kui see tänini on võinud sündida.

Kuid näen, et olen pealkirjast kõrvale kaldumas ja lõpetan.

Tallinnas, 7. V 35.

O. Kallas.

Eesti-Leedu käsitööde ringnäitus.

Eesti-Leedu käsitööde ringnäitus, mis algas suure eduga New Yorgis, jätkas teekonda sama eduga Kesk-Ühendriikides.

Chicagos peeti näitust 12.—21. jaanuarini sealises suures kaubamajas Fair Store. Näitus avati Chicago linnapea Kelly poolt peale piduliku lõunasööki Palmer House'is, millest võttis osa hulk auvõõraid. Näituse avamisele oli kogunud erakorraline hulk rahvast — üle kümnetuhande inimese ja sarnane huvi kestis näituse lõpuni.

Ajakirjandus tõi kiitvaid artikleid.

Detroitist kirjutatakse:

2. veebruaril avati Detroitis, E. Kernsi kaubamajas Eesti-Leedu käsitööde näitus. Näituse väljapanekud äratasid suurt tähelepanu. Seitsme päeva kestel olevat näitust külastanute üldarv tõusnud mitmekümnele tuhandele. Loodetavasti õnnestus näitus kaubanduslikult hästi.

Ei saa aga märkimata jätta ka puudusi, mis näituse üldkorralduses ja eriti näituse piduliku avamisel ilmsiks tulid. Detroiti eestlastel ei olnud teada näituse tulemisest Detroiti kuni esimese veebruarini (päev enne avamist) lehekuulutustest. Juhuslikult teada saanud eestlastest kogus siiski kümmekond inimest näituse avamisele.

Näituse saal oli tulvil rahvast, enamuses leedulased, kes oma konsuli kaudu olid varakult informeeritud ja avamisaktusel

edukaks esinemiseks organiseeritud. Orkester mängis U. S. A. hümnit, mängis Leedu hümnit, Eesti hümnit ja mängitud. Kohaliku kaubanduskoja esindaja lühikeses aktuses sissejuhatuses nimetas Leedu kõrval ka Eesti nime, järgmised viis kõnelejat ei nimetanud Eestit enam üldse mitte. Isegi Detroiti linnavalitsuse esindaja, rääkides leedulastest pikalt-laialt ja väga kiitvalt, nähtavasti ei teadnudki, et ta avab ühendatud Eesti-Leedu näituse. Mitte nimetades Eestit, rääkides ainult Leedust, tema avas ainult Leedu näituse. Leedu konsulid Detroitist ja Chicagost kõnelesid mõjukalt oma maa tutvustamiseks. Kohalikud leedulased esinesid aktusel laulude ja tantsumedega, rahvariietes (samad rahvariietes leedu neid-noorikud olid ka müüjateks näitusel). Leedulaste korraldus oli hea.

Ka oli Eesti väljapanekute tutvustamine näituse kestel väga puudulik. Hiljem näituse üldkorraldajaga mr. Bonyhard'iga nendest puudustest rääkides, selgus, et temal ei ole olnud mingeid teateid eestlaste olemasolust Detroitis.

Näituse korraldamisele oleks võinud kohalik eesti selts rohkesti kaasa aidata. Samuti oleksid kohalikud eesti neid rahvariietes heameelega olnud nõus näitusel eesti kaupade tutvustama. Sel oleks olnud eesti kaupade müüjale kindlasti hea mõju.

Melbourne'i eestlased pühitsesid Eesti Vabariigi sünnipäeva.

Austraalias satub E. V. aastapäev ilusamale suveajale, sest veebruarikuus on loodus oma täielikumas ehtes.

Jõukam Melbourne'i eestlane ja agar patrioot J. Raik korraldas sel puhul oma ilusas lillerikkas aias eestlaste piduliku koosviibimise. Nii suurt eestlaste peret ei ole Melbourne'is veel varemini kunagi koos olnud. Koosviibimine kujunes väga südamlikuks. Tuletati vaimustusega meelde kaugeit kodumaad ja tema juhte, peeti isamaalasi kõnesid, lauldi eesti laule ja esineti ilulugemisega. Ehkki päike kõrvetas kuumalt ülevalt ja inimesed otsisid varju palmipuude laiade lehtede all, kerkisid seda elavamalt silme ette kodumaa lumised väljad ja metsad, mis tundusid nüüd eriti ahvatlevad oma värskendava karge külmaga. (V. pilt lhk. 27.)

Pr. Raik oli valmistanud sünnipäeva lapsele koogi, millel 17 küünalt, vastavalt sünnipäevalapse vanadusele, ning eesti taat ja eit sinimust-valget lippu hoidmas.

Vabariigi aastapäeva pühitsemine oma isamaaliku meeoluga aitas tunduvalt ergutada eestlaste rahvuslikke tundeid ja mõjus kaasa ka eestlaste pere omavahelisele lähendamisele. On loota, et sellest koostööst ja vastastikusest läbikäimisest kujuneb Melbourne'i eesti selts.

Buenos Airese Eesti selts „Estonia“ ja „Kalju“ võrkpalli meeskonnad võistluste puhul seltsi platsil 24. märtsil s. a.

Mitmesugust.

Kodumaale saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Nagu iga aasta, hakab suve tulekuga val-

kesti eestlasi, kes a/l. „Gripsholmil“ juuni kuu algul kodumaale saabuvad.

Väliseestlasi on nagu varemgi vastu võtnud Väike-Eesti ühine seimeis. Iga üht

Tähtajal mitteilmumise seaduslikkudeks põhjusteks loetakse (kui nad tõendatud on): kutsealuse raske haigus, kutsealuse vahiall olemine ja kõrvaldamatud või looduslikud takistused või õnnetujuhtumid äraoleku eel (nagu tulikahi, ühenduse puudus).

Tõendused peavad olema kinnitatud meie diplomaatliku esindaja või konsuli poolt.

2) karistus tähtajal mitteilmunutele võib olla mitmesugune — rahatrahvist kuni 3-aastase vangistuseni vangimajas — ja oleneb sellest, milles isik süüdi mõistetakse ja kui kaua isik oma kohustest kõrvale hoidis. Nii näiteks, kui isik ei ole tähtajal lasknud ennast kanda kutsealuste nimekirja, siis on karistusena ette nähtud rahatrahv kuni 100 kroonini; kui aga nimekirja kantud isik ei ole tähtajal teenistusse ilmunud, siis koheldakse teda kui omavoliliselt lahkujat, ja mida kauem ta on ära olnud, seda suurem on ka karistus.

3) kaitseväeteenistuse kohust täidavad kõik kodanikud ühesugustel alustel;

4) välismaal elamine ei avalda mingisugust mõju teenistuse kestvusele; sundaja kestvus, mis on 11—18 kuud, onoleb vaid sellest, missugusesse väeliiki isik teenima satub; näiteks, jalaväes on teenistuse kestvus 11 kuud, mereväes — 18 kuud.

5) kaitseväeteenistuse kohustest üldse keegi vabastatud ei ole kuni 55. eluaastani; ainult tervislikkudel põhjustel kõlbmatuid vabastab kaitseväeteenistuse komisjon.

Need kodanikud, kes on alla 30 aastat vanad, määratakse sundaega teenima; need, kes on 30-aastased ja vanemad — arvatakse tagavaraväkke ilma sundaega teenimata; see aga ei vabasta vastutusele võtmisest. Pärast 55-aastaseks saamist isik vabaneb kaitseväeteenistuse kohustest ja ka vastutusest.

Välis-Eesti muuseum paisub.

Välis-Eesti ühingu liige adv. Rud. Kuuskmaa annetas Välis-Eesti muuseumile väärtusliku kogu esemeid Siberi eestlaste arhiivist, mis ta omal ajal enamlaste käest päästis. Selles kogus on muu seas harulduseks muutunud Siberi eestlaste asunikude häälekandja „Siberi asunik“, 1918. ja 1919. aasta numbrid. Huvitav on ka Tomski kuberm. eesti asunduste keskkomitee väljanne „Eesti asuniku kalender 1919“, mille järele õpetati tol ajal eesti lastele emakeelt, kuna puudusid teised õppearaamad. Laulud Eestimaa iseseisvaks kuulutamise mälestuspäevaks, 24. II. 1918. a., mis on käega kirjutatud praegune Võru notari Sernat, kuna enamlased keelasid laululehti trükkimast.

Kogus on veel üleskutse Siberi eestlastele, terve Tomski Eesti Seltsi „ühenduse“

arhiiv (liikmeraamat, kassaraamat, protokollid, seltsi registreerimise määrus originaalis jne.), Moskva eesti asunikude õnnesoovi telegrammid E. V. ja Venemaa N. V. vahel tehtud rahulepingu puhul, Siberi eesti üliõpilaste seltsi „Eesti“ tegevliikmete nimekirj, Ülesiberilise Eesti Liidu põhikirj jne.

Ajalooliselt väärtuslik on esimene Tomski kuberm. eesti asunduste esindajate kongressi pilt, mis pärit 16. märtsist 1918. aastast ja näitab selleaegseid Siberi eesti tegelasi, kellest mõned elavad praegu kodumaal, kuna osa enamlaste poolt tapeti.

Mainimisväärt on veel Siberi eesti enamlaste lendleht, kus kutsutakse eestlasi hääletama enamlaste poolt.

Teise väärtusliku kingituse tegi ühingu liige Reinhold Kuusner, kinkides Omski eestlaste ajaloolise siidlipu Välis-Eesti muuseumile. Teatavasti asutati Omski Eesti Selts 1915. aastal eesti põgenikkude komitee liikmete poolt.

Shanghai Eesti konsul ning Välis-Eesti ühingu eluaegne liige P. Rumberg saatis Välis-Eesti muuseumile ühingu liikme kapten P. Mender'iga ühe vanaaegse hiina pronkskuju.

Eesti laulja G. Viinamägi sõitis Brasiiliasse.

Eesti baritonilaulja Georg Viinamägi, kes aastaid suure eduga esinenud kontsertidega Euroopas, siirdus 12. mail Rio de Janeirosse, kuhu ta oli kutsutud esinema.

Välis-Eesti ühingu vahetalitusel lubasid Sao Paulo Eesti Seltsi „Uus Kodu“ ja sama seltsi Rio de Janeiro osakond korraldada vastuvõtu Georg Viinamäele. Viimane omalt poolt kavatseb Brasiilia eestlasi rõõmustada eesti lauludega ning ettekannetega, milliseid korraldatakse seltsi ruumides.

Nagu hra G. Viinamägi meile kirjutab, lõpeb tema kontsertreis detsembris, mil ta kavatseb kauaaegse äraolemise järele külastada kodumaad.

Belgia eesti seltskonnategelase abiellumine.

Antverpeni eesti konsulaadis on esinenud abiellumise sooviavaldusega Leonhard Kondor, pärit Viljandist, ja Alide Ville Haapsalust.

Neist hra Kondor on õppinud Grenobli ja Brüsseli ülikoolides.

Elades juba kauemat aega Brüsselis, kus ta on tuntud ühe agarama seltskonnategelasena, on ta Brüsseli Eesti Seltsis olnud juhatuse liige. Hiljem asutajaliikmena Belgia Eesti Seltsis ja ka Rah-

vusühingus, samuti mitmel korral olnud neis organisatsioonides juhatuse liige. Kuulub Välis-Eesti ühingusse, olles selle usaldusesindajaks Belgias.

Edmund Lossmann †

Riias, 7. V. 1935. a.

Välis-Eesti ühingu klubi Riias kaotas surma läbi oma ühe agarama tegevliikme — Edmund Lossmann'i. Kadunu oli ühingu klubi asutaja liige ja kuulus algusest peale

klubi juhatusse, olles Välis-Eesti ühingu Riia klubi laekuriks.

Edm. Lossmann, kui tuntud Riia äri „H. D. Schmidt'i“ kaasomanik, võimaldas alati oma kaasabi Riia eestlaskonnale. Olles Riia Rotary Klubi asutajaid, aitas kadunu kaasa silla ehitamisele läti seltskonna ja Riia eestlaste vahel.

Vaimselt kõrgelt arenenud inimesena, olles alati sõbralik ja lahke, omas Edm. Lossmann palju sõpru ja jättis lahkudes endast jäädava armsa mälestuse kõikide oma tuttavate südamesse.

Välis-Eesti Ühingu teated.

Välis-Eesti ühingu liikmete omavahelisel koosviibimisel 7. mail pidi esinema referaadiga Austraalia eestlastest dr. G. Grünvald. Kuna aga referent oma huvireisilt Venemaale ei olnud tagasi tulnud, jäi loeng pidamata. Koosviibimisel kokkutulnud liikmed arutasid ühingu esimehe J. Kristelsteini juhatusel ühingu päevaküsimusi ning viitsid aega bridži mängides.

Ühingu juhatuse ning „Välis-Eesti Almanaki“ toimetuse liikmed austasid ühingu esimeest J. Kristelsteini tema sünnipäeval 16. mail, kinkides temale kui kauaaegsele teeneterikkale juhile nahast lauamapi.

Mai kuu algul saatis ühingu ühe kasti raamatuid hiljuti asutatud E. S. „Uus Kodu“ osakonnale Rio de Janeiros. Ühingu hankis Valitsuse informatsiooni- ja propagandataltusest 200 raamatut „Tähiseid 1935“ ja 100 eks. „12. märts, aasta riiklikku ülesehitustööd“ ning saatis need kõikidele Välis-Eesti organisatsioonidele, ühingu usaldusesindajatele ning liikmetele välismaal.

Sellekohase kokkuleppe põhjal saadab ühingu nüüd järjekindlalt kõikidele V.-E. organisatsioonidele ja oma usaldusesindajatele Eesti Turistide ühingu häälekandjat „Turismi Teataja.“

Ühingu asjaajamist on suurel määral hõlbustanud ühingu liikme Karl Kuusiku poolt annetatud 5 „Acme Card System“ raamatut. Raamatu kartoteekkaardid sisaldavad vajalikke andmeid ühingu liikmete kohta, täites seega ülevaatlikult liikmeraaamatu ülesandeid.

Välis-Eesti muuseumi, mis ühingu liikmete poolt väärtuslike annetustega

täiendatud, on ehitatud eksponaatide jaoks vitriinid, kapid jne.

Välis-Eesti ühingu korraldav toimikond oma koosolekul 14. mail otsustas koos Eesti-Läti ja Eesti-Leedu sõprusühingutega korraldada oma liikmetele 29. ja 30. juunil ekskursiooni, Riia eestlaste külastamise eesmärgiga. Vastavad ringkirjad saadab ühingu lähemal ajal välja.

Viimase kahe kuu jooksul astusid ühingu liikmeteks pea eranditult väliseestlased. Uued liikmed on:

Bauer, Jaan, joonestaja, Sao Paulo.
Grünvald, Gustav, loomaarst, Hamilton,
Uus Meremaa.

Jürgens, Eduard, keskkütte eriteadlane, Sydney.

Jürgens, Jaan, merimees, New York.
Kangur, Aleksander, äriomanik, Sydney.
Kooper, Alfred, mehaanik, New York.
Kornel, Eduard, kokk, Sydney.

Liiv, E., Sydney.

Mielen, A., Sydney.

Puppert, Villem, Sydney.

Raik, Johannes, kullasepp, Melbourne.

Sookaer, Johannes, rätsep, Sydney.

Tondi, Eduard, tööstur, Sydney.

Vakerman, Johann, ärimees-tööstur, Tallinn.

Eluaegseteks liikmeteks astusid:

Kuusik, Karl, Eesti peakonsul, New York.
Reimann, Paul, ins., Brasiilia.

*

Surma läbi lahkusid ühingu liikmed Rudolf Anderson, Tallinnas, ja Edmund Lossmann, Riias, keda ühingu leinates mälestab.

Vastutav ja tegev toimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Toimetus: J. Jaik, A. Nippak ja B. Tiido.

Välis-Eesti Almanak ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant. Tellimise hind:

Välismail \$ 1.— aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus E. kr. 2.— aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti ühingu, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1935.

Kodumaaga

on ühenduses iga välis-
eestlane, kes loeb juht-
tivamaid Eesti ajalehti.

VABA MAA

äripäiviti ilmuv informatsioonileht. Tema kaudu olete ühenduses terve maailmaga, ükski sündmus kodu- ja välismaal ei jää tähelepanemata. Sõnumeid täiendavad ülesvõtted igast ilmakaarest. Gori valmukad karikatuurid. Juhtkirjad asjatundjalt. Tellimishind välismaile 1.15 dollarit kuus.

MAA H'Ä'ÄL

on erapooletu maarahva ajaleht. Ilmub kolm korda nädalas. Suurim tellijatearvuga ajaleht Eestis. Kõik uuendused talupidamises ja põlluharimises leiavad vastukaja. Tasuta nõuanded inimeste ja loomade arstimiseks. Jlusad romaanid maa elust. Palju värvilisi pilte. Tellimishind välismaale —.35 dollarit kuus.

RAHVALEHT

on huvitav nagu elu ise. Toob kolm korda nädalas seda, mis teistel kahe silma vahele jääb. Sellepärast on alati uudne, värske ja erakordne. Piltiderohkem ajaleht Eestis. Tellides kolmeks kuuks, 1,15 ja kuueks kuuks 2.25 dollarit.

ESMASPÄEV

on sobiv leht eestlasele välismaal. Annab üks kord nädalas huvitavaid lühemaid ja pikemaid kirjutisi ning pildirohke ülevaate kodumaa elust. Rohkesti eesti nalja. Tellides kuueks kuuks —.90 dollarit.

PEREKONNALEHT

parim jutuajakiri. Ilmub kord nädalas värvitrükkis paljude piltidega. Toob pealkirja all „Minu huvitavam seiklus“ lugejate elust tõelisi juhtumeid. Põnevad romaanid ja haaravad lühijutud. Tellides kuueks kuuks 1,45 dollarit.

Tellimised saata: „VABA MAA“
peatalitus, Tallinn, Estonia.

„EESTI NOORUS“

algab 1935 aastaga seitsmendat aastakäiku.

S i s a l d a b :

Kirjutusi noorsootöö, kasvatus, kunsti jt. erialadelt. Kaastöölisina juhtivaid riigi, teaduse ja kunsti tegelasi;

Jutustusi eesti kirjanikelt. Omaloomingut ja võistlustöid noortelt ja õpilastelt;

Eesti rahvamänge, rahvatantse. Kaastööliseks eriteadlased Ernst Ildla, Ulrich Taumi, Alice Vesterblom jt.;

Eesti kunstitöid, illustratsioone, kirjutusi kunsti- ja teatri-inimesilt; muusikapalu, artikleid rakendus- ja rahvakunsti alalt;

Praktilist maatulunduse, kodukäsitöö, rahvariiete- ühistegevuse jne. aladelt;

Kroonikat, arvustusi, vaatlusi, uudiseid teaduse- ja tehnika-maailmast, ülevaateid kodu- ja välismailt.

„EESTI NOORUS“ IGASSE KODUSSE!

12 numbrit aastas. Hind Kr. 1.80, poolaastas Kr. 1.—

Posti jooksev arve 156.

Tallinn, Lossi plats 4. Telefon 429-77.

Eesti riidevabrikute

hooaja uudised valmistavad teile tõsist rõõmu.

A-s. Kreenbalt

järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute müügikoht ja pealadu:

- **BALTI PUUVILLA RETRAMISE JA KUDUMISE VABRIKU A-S.**
- **KREENHOLMI PUUVILLASAADUSTE MANUFAKTUURI O-Ü.**
- **SINDI TEKSTIILVABRIKUTE ÜHISUS, end. Vöhrmann ja Poeg**
- **EESTI NIIDIVABRIKU ÜHISUS.**

E. K. V.

HOTEL BRISTOL

end. „PETERBURG“

Tallinn, Rataskaevu 7.
Tel. 426-33.

Moodsaim linnas. Soe ja külm vesi. Toad vannitoa ja tualetiga. Kõik mugavused. Tubades telefon. Parim köök.

Restoran.

former „PETERBURG“

Tallinn — Estonia
Rataskaevu 7. Tel. 426-33

Largest first-class hotel of the town. Centrally situated. Recently renovated. Hot and cold running water. With private bath and toilet and every modern comfort. Telephones in all rooms. Excellent cuisine.

Restaurant.

VABRIK AINEMOYAS

SUVEHOOAJAKS:

moodsaid kleidi- ja mantliriideid, trükkriideid ja salle. Parimaid eesti Cotton-sukki, sokke, sporditrikoosid ja ujumiskostüüme — suures mustrite valikus j. n. e.

A./S. O. KILGAS

Vabrik: Tallinn, Volta 3.